

L.S.V. Tijdschrift

VERENIGING ZONDER WINSTOOGMERK

TWEEMAANDELJKS TIJDSCHRIFT

MAART - APRIL

JAARGANG : 9

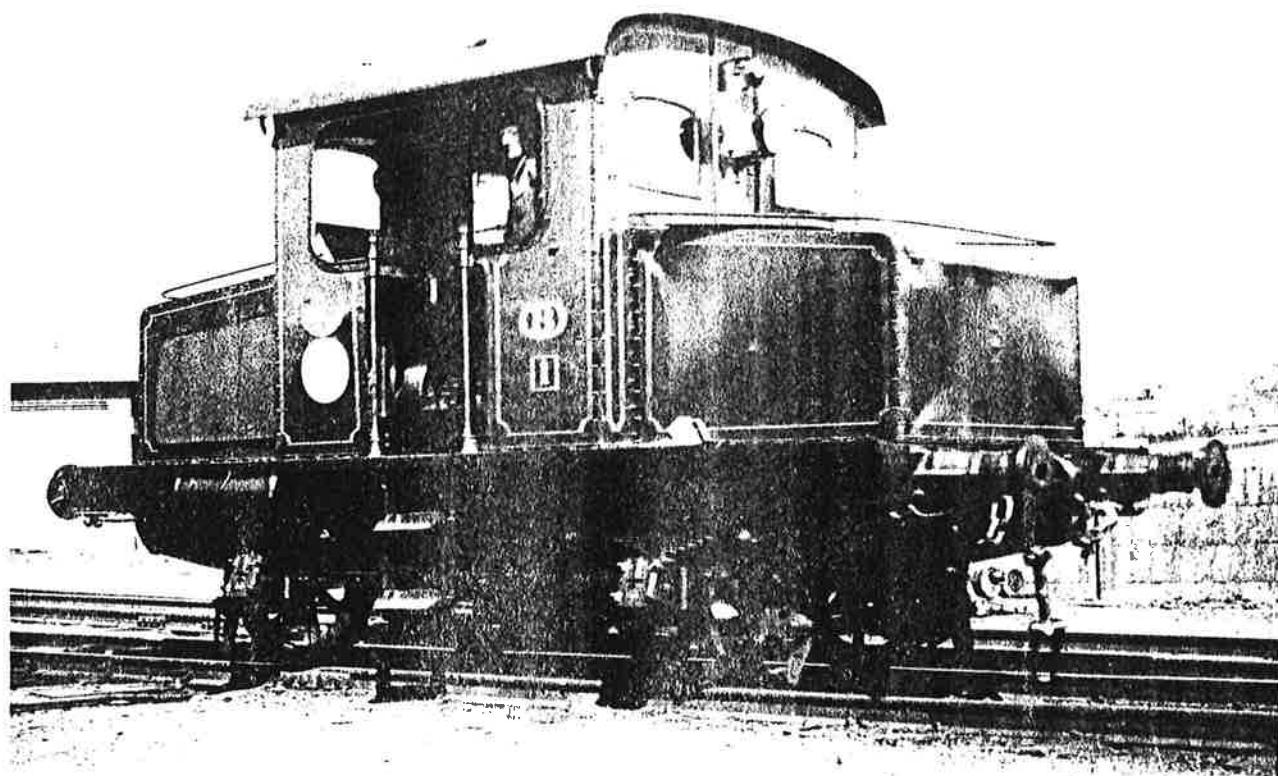
HUMMER : 46

VERANTWOORDELIJKE UITGEEVER : J. CASIER

HEINISSTRAAT 71

3700 TONGEREN

UITGIFTE KANTOOR : 3700 TONGEREN 1

Limburgse Stoom Vereniging

Editorial

Rode band : Ook dit jaar besloten we alle verseeftachtigen te verwittigen met een RODE BAND onder hun adreslabel. Al degeneren die dit hebben, zijn vergeten hun lidmaatschapsbijdrage te storten, of was ons tot op deze dag nog niet tegengekomen.

Nieuwe beheerraad : Zoals het om de drie jaar nodig is, werd vanaf 01-01-1991 een nieuwe raad van beheer gekozen, waarbij elk lid een eigen taak toegeewezen kreeg, dit om een goede werking te bekomen.

J. Casier :	voorzitter en verantw. exploitatie
MJ Anckens :	sekretaris
E. Pelekmans :	penningsmeester
E. Dewalneyne :	public relations
F. Nalisseen :	verantw. materieel
M. Willems :	verantw. emplacement + gebouwen
S. Willems :	verantw. materieel

Rekeningnummer : Het oude rekeningnummer van de LSV (TTZ) werd GESCHORST gelieve dat ook alle bedragen over te maken op het rekeningnummer 860-0068579-79

Redaktie : Hoofdredactie : J. Casier (Tel: 012 / 23 22 24)
Ongevallen & Stations : H. De Bot

Inhoud :	Editoriaal	46.01	Tijzets	46.27
	NMBS-Aktueel	46.02	Nummerlijsten	46.30
	Rijtijgen	46.04	Museumlijnen	46.34
	Stations	46.05	LSV-materieel	46.37
	Ongevallen	46.06	Modelbouw	46.40
	Agenda	46.09	Liver-Steam	46.43
	LSV-spel	46.11	Stoomlok.	46.45
	Historische b.	46.12	LSV-aktueel	46.46
	Jaaroverzicht	46.16	Verbeteringen	46.50
	Exploitatie	46.22		

NMBS-Aktueel

Statistiek :

1. Leveringen :

936	BN Brugge	Schaarbeek
937	BN Brugge	Schaarbeek

2. Stelplaatswijzigingen :

5501	Kankemps	Hasselt	13-02-1991
6240	Hasselt	Kankemps	13-02-1991

3. Schrappingen :   geen

Aktuele berichten :

- 00 : Op dit ogenblik is de proefperiode van de 050 afgesloten. Dit stel werd uitgerust met asynchrone (draaistroom)-motoren en de proeven verliepen gunstig. Toch is er geen vervolg op deze proef. Thans is dit stel terug in de CW Mechelen en wordt het terug omgebouwd tot een klassiek stel. Bij het uitkomen krijgt het zijn oorspronkelijk nummer - 151 - terug.
- 09 : De levering van de tweede bouw schijf is gestart, doch deze stellen worden nog niet effektief ingezet; reden hiervan is het feit dat tijdens de winterperiode een nieuw gebrek naar voren kwam. De anti-slipinrichting is zo goed geregeld dat op gladde of vettige sporen deze constant werkt zodat de stellen niet meer van plaats komen. Nu moeten alle stellen opnieuw afgeregeld worden, zodat de slip-koëfficiënt groter gezet wordt. Vooral op de lijn naar Boom hebben de stellen last van dit verschijnsel.
- Door deze moeilijkheden is de inzetreeks nog niet uitgebreid zodat ook de schrappingen van de stellen 00 (051 - 128) en 05 verder vertraagd werd. Pas tegen het einde van het jaar zullen nu de eerste klassieke stellen richting slaper gaan.
- 21/27 : De moeilijkheden met de ventilatoren worden binnenkort opgelost. Daar het spanning niet volledig afgevlakt was, had men regelmatig problemen met de aandrijfmotoren. Deze worden nu definitief vervangen.
- 44 : Op dit ogenblik is de 4404 in de CW Mechelen zal in de nieuwe blauw-witte schildering de werkplaats verlaten.
- 52/53/54 : Voor dit jaar is er slechts één ombouw van deze lokomotieven voorzien. Hierdoor zal het waarschijnlijk tot begin 1993 duren eer alle "ronde" heuzen verdwenen zijn.
- 55 : Daar het bestand aan lokomotieven reeks 55 te krap was, werd de 5501 half februari naar Hasselt getransfereerd.
- 59 : De eerste 59'er is terug opgeknapt. Op donderdag 28 februari reed de 5941 een proefrit tussen Ronet en Bertrix en terug. Deze lokomotief was in orde gemaakt door Ronet. Na de test moesten nog verschillende fouten hersteld worden en dan gaat de lokomotief naar Merelbeke. Hier zal deze lokomotief dan voor rodageritten ingezet worden tussen Merelbeke en Zelzate in de lokale goederendienst. Begin mei moet deze lokomotief voor personeelsopleiding + eerst te Tournai, nadien in Frankrijk. De overige lokomotieven van Ronet en Merelbeke worden tijdens de volgende weken heropgeknapt en volgen hetzelfde testschema. De lokomotieven van Antwerpen worden hier hersteld en gaan dan hun rodageritten in de Antwerpse haven doen, doch dit stond nog niet volledig vast.

Al deze lokomotieven gaan in de loop van september naar Frankrijk en beginnen in oktober met hun effektieve taken. Het onderhoud wordt door de N.M.B.S. gedaan.

74 : Op dit ogenblik ondergaan de 7402 en 7403 een ombouw te Salzinnes : omdat de nieuwe rangeerheuvel te Antwerpen-noord hoger is, voldoen de 71-ers niet meer. Deze taak zal overgenomen worden door twee 74-ers in treinschakeling. Nieuw is ook dat deze loks vanuit het seinhuis bediend worden. Om dit mogelijk te maken worden de eenheden vast gekoppeld in Master-Slave eenheid. Verder worden de lokomotieven uitgerust met een radio-besturing, met drie standen : normaal, dus bestuurd door een bestuurder, semi-automatisch waarbij de bestuurder zelf een vaste snelheid voor het heuvelen kan instellen en automatisch, bediend door het seinhuis. Op dit ogenblik zullen enkel de beide eerste mogelijkheden gebruikt worden. In elk geval zal de bestuurder op de locomotief blijven en het ophalen van een nieuw rangeerdeel blijft volledig manueel.

In het totaal heeft men 8 lokomotieven (4 duo's) nodig en op het ogenblik dat er voldoende machines omgebouwd werden, zullen de drie 71-ers in de sleepdienst gaan.

73 - 82 : op dit ogenblik is er een studie om al deze locomotieven uit te rusten met een volledige radiobesturing. Hierdoor zou de rangeerder met een buikradio de locomotief zelf bedienen en tevergeefs voor de rangeringen zorgen. In eerste instantie zouden de locomotieven te Antwerpen (haven), Merelbeke (Gentse haven), Zeebrugge, Kinkempois en Monceau hiermee uitgerust worden. Doch dit houdt dan ook in dat er een nieuwe reorganisatie van de rangeerdiensten nodig is. Op dat ogenblik zouden de reeksen 84 en 85 uit de Antwerpse haven verdwijnen, terwijl ook de 83-ers veel van hun taken zullen verliezen.

Indien het financieel mogelijk is zal de ombouw vrij snel kunnen gebeuren, daar de uitrusting reeds in het buitenland hun sporen verdienend heeft.

Vreemde locomotieven :

In mei komt de BB 30004 - die onlangs met de motoren van de toekomstige TGV-stellen uitgerust werd - een aantal testen onder de 3 000 V ondergaan. Deze proeven zullen doorgaan op de lijn 94 tussen Tournai en Brussel en geven uitkomst over het gedrag van de motorisatie op gelijkspanning.

Anderzijds kenden de proeven met de Franse Sybic tussen Kapellen en Essen geen gunstig gevolg, zodat een eventuele nabouw van deze locomotieven niet in aanmerking komt.

Een nieuwe kanshebber op een contract is nu Siemens. Thans bouwt deze Duitse firma een aantal locomotieven voor 3 000 V voor de Spaanse spoorwegen. Uitgerust met normalspoordraaistellen zal één locomotief proeven komen afleggen in België. Deze zal vanuit Stockem ingezet worden voor zware goederentreinen en zelfs reizigerstreinen tussen Arlon/Luxemburg en Ronet/Namur. Het hangt van deze proeven af of deze locomotief in aanmerking komt voor de toekomstige elektrische lok van de N.M.B.S.

Museumexploitatie :

De restauratie van het type 1 is volledig afgesloten : vanaf half maart zullen de eerste rodageritten georganiseerd worden

eerst tussen Leuven en Aarschot, later verder naar Hasselt en terug via Landen. Als deze gunstig verlopen, komt er een bestrijt op volle vermogen en tegen 140 km/h tussen Oostende en Brussel. Tijdens het weekend van 4 en 5 mei wordt de locomotief voorgesteld tijdensritten tussen Brussel en Tournai.

Wegens

Statistiek :

Leveringen :   geen

Schrappingen :

met PV 01/91 van 4 februari 1991

K3 B	22	22 405, 22 409, 22 415, 22 416, 22 417, 22 422, 22 428, 22 431, 22 437, 22 448, 22 449, 22 452 22 453, 22 457, 22 464, 22 465, 22 467, 22 481 22 485, 22 486, 22 487, 22 489
K1 AD	5	28 105, 28 115, 28 117, 28 119, 28 120
K1 ADR	1	28 909
M3 B	6	42 807, 42 816, 42 817, 42 822, 42 827, 42 836

Aktuele berichten :

M4 : Met de nieuwe beurtregeling zullen de M4-rijtuigen opduiken op de verbinding Liège - Luxembourg. Hiervoor worden de 55-ers met elektr. treinverwarming voorzien en deze rijtuigen zullen alle treinen verzekeren en zodoende de M2-rijtuigen en ook de CFL-wegmann rijtuigen vervangen.

K1 : Door de schrapping van verdere rijtuigen, is het bestand verder afgezwakt tot 13 rijtuigen 1ste klasse, 1 AB-rijtuig, 7 AB-rijtuigen en 12 ADR-rijtuigen. Al deze rijtuigen worden nog slechts gebruikt voor speciale treinen en versterking van gewone treinen op piekdagen.

K3 : Van dit type bestaan er nog 62 B-rijtuigen, met dezelfde taken als de K1-rijtuigen, die trouwens gezamelijk gebruikt worden.

M3 : Het is vooral deze reeks die thans zware klappen krijgt : met de afstelling van 6 bijkomende rijtuigen is het bestand nu verder gedaald tot 25 eenheden (5 ABD-rijtuigen en 20 B-rijtuigen). Deze rijtuigen worden enkel nog in de reservedienst gebruikt. In het volgende nummer worden verder ingegaan op dit type rijtuig, dat nooit een voortvarende loopbaan bij de N.M.B.S. gekend heeft.

De Stations van de Grand Central Belge

Grand Central Belge Type I

In 1862 verleende de Belgische staat een concessie aan de "Société Anonyme des chemins de fer du Nord de la Belgique" voor een spoorweg van Antwerpen naar Hasselt. Met deze verbinding kon een kortere weg van Antwerpen naar Duitsland worden gerealiseerd. Op 6 en 10 juli 1864 werd het baanvak Antwerpen - Aarschot voor respektievelijk de goederen- en reizigersdienst geopend. Op 1 februari 1865 volgde Aarschot - Diest en op 1 juli 1865 werd Hasselt bereikt. De "Nord de la Belgique" liet de exploitatie over aan de Grand Central Belge.

In 1865 verleende de Staat een concessie voor de spoorlijn Turnhout - Tilburg aan eveneens de "Nord de la Belgique". Op 1 oktober 1867 werd deze spoorweg in gebruik genomen. De concessie-maatschappij liet ook hier de exploitatie over aan de Grand Central Belge. In 1898 kocht de Belgische Staat de lijnen van de Grand Central Belge terug.

Voor beide concessies ontwierp de "Nord de la Belgique" een klein, eenvoudig, maar toch estetisch stationsgebouw. Langs de spoorlijn Antwerpen - Hasselt werd het gebouw opgericht te Boechout, Berlaar, Heist-op-den-Berg, Booischot, Testelt, Zichem, Zelem, Schulen en Kermt. Voor de spoorlijn Turnhout - Tilburg werd een dergelijk station opgericht te Alphen (NL) en Riel (NL). Uit kadasteronderzoek te Heist-op-den-Berg, Booischot en Boechout bleek dat daar de gebouwen in 1866-67 werden opgericht. Momenteel ontsnapten alleen Boechout en Zichem aan de slopershamer.

Het hoofdgebouw, met verdieping, stond haaks op de sporen. Dit gebouw werd geflankeerd door een laag gebouw met drie deuren. In de loop van de tijd werd hier en daar een deur vervangen door een venster. Beide vleugels waren voorzien van een licht hellend zinken zadeldak. Het gedeelte met verdieping diende als woning voor de stationschef. De lokketten werden ook ondergebracht in het gelijkvloers van het hoofdgebouw. De lage vleugel fungeerde als wachtzaal. De toiletten en de lampisterie bevonden zich in een separaat gebouwtje. Ook daarvoor had de GCB een standaardontwerp. Om te voldoen aan de behoefte van de dienst werden diverse stations vergroot.

Boechout: de lage vleugel werd met drie vensters verlengd. Aan de andere zijde werd een gebouwtje met plat dak gemetseld om de woonruimte voor de chef te vergroten. Het is niet bekend of dit gebeurde door de GCB of door de Belgische Staat.

Berlaar: bleef in zijn oorspronkelijke staat tot het midden van de jaren vijftig gesloopt werd. Als station was het reeds buiten

gebruik na de oprichting in 1902 van een nieuw gebouw aan de overzijde van de sporen.

Heist-op-den-Berg: hoogstwaarschijnlijk werd reeds in de GCB-periode het aantal vensters van de lage vleugel tot zeven verlengd. Langs de zijde richting Aarschot werd door de Belgische Staat een geheel nieuwe woning voor de chef aangebouwd. In 1972 werd het station gesloopt om plaats te maken voor een banale constructie van glas en beton.

Booischot: bleef in zijn oorspronkelijke toestand tot het in 1973 werd gesloopt.

Testelt: de lage vleugel werd uitgebreid tot vijf vensters. Ook hier werd de woning van de chef vergroot. Dit gebeurde waarschijnlijk na de terugkoop van de GCB. Begin van de jaren tachtig werd het gesloopt.

Zichem: langs beide zijden werd het gebouw geflankeerd door een lage vleugel met zeven vensters. Het is niet bekend in welke periode dit gebeurde.

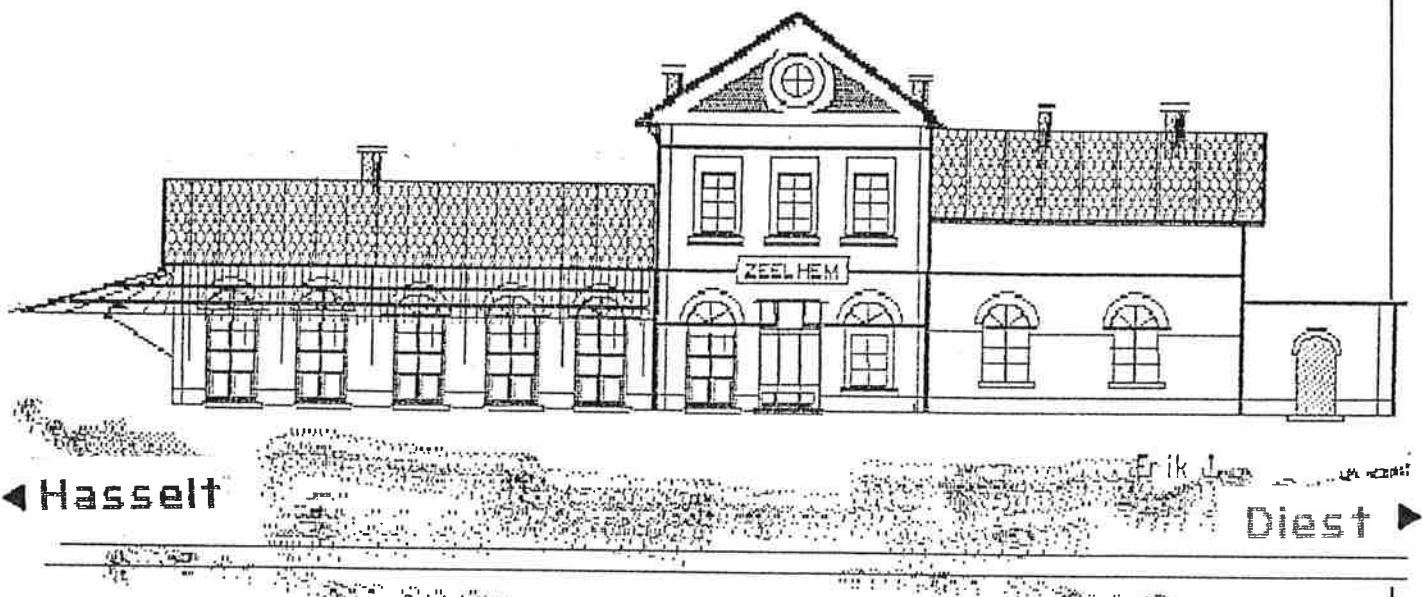
Zelem: net als te Heist-op-den-Berg en Testelt werd er een woning voor de stationschef aangebouwd. Gesloopt 1968.

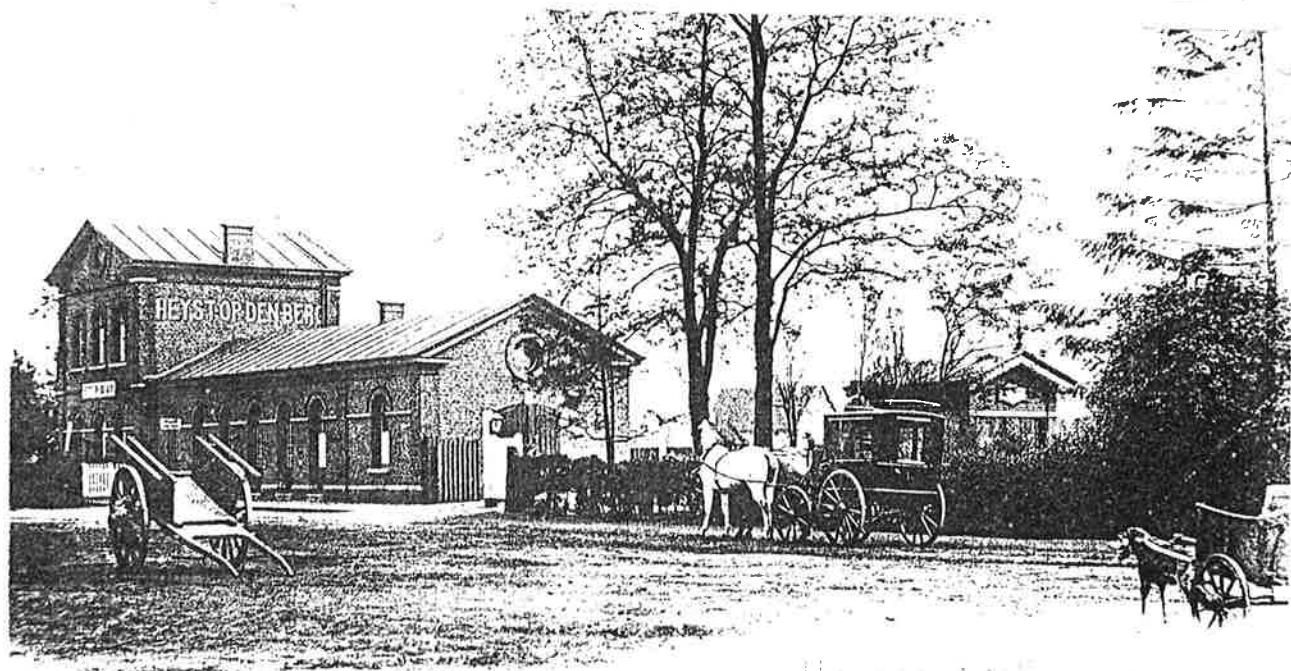
Schulen: de lage vleugel werd tot zes vensters uitgebreid. Gesloopt 1972.

Kermt: bleef tot de sloping in 1968 nagenoeg ongewijzigd. Naast de lage vleugel werd volgens de foto's een klein magazijntje gebouwd.

Alphen: mogelijk week de Nederlandse variant af van het Belgische concept. Misschien had de lage vleugel oorspronkelijk vier vensters. De lage vleugel werd uitgebreid met een magazijnruimte.

Riel: idem als Alphen.

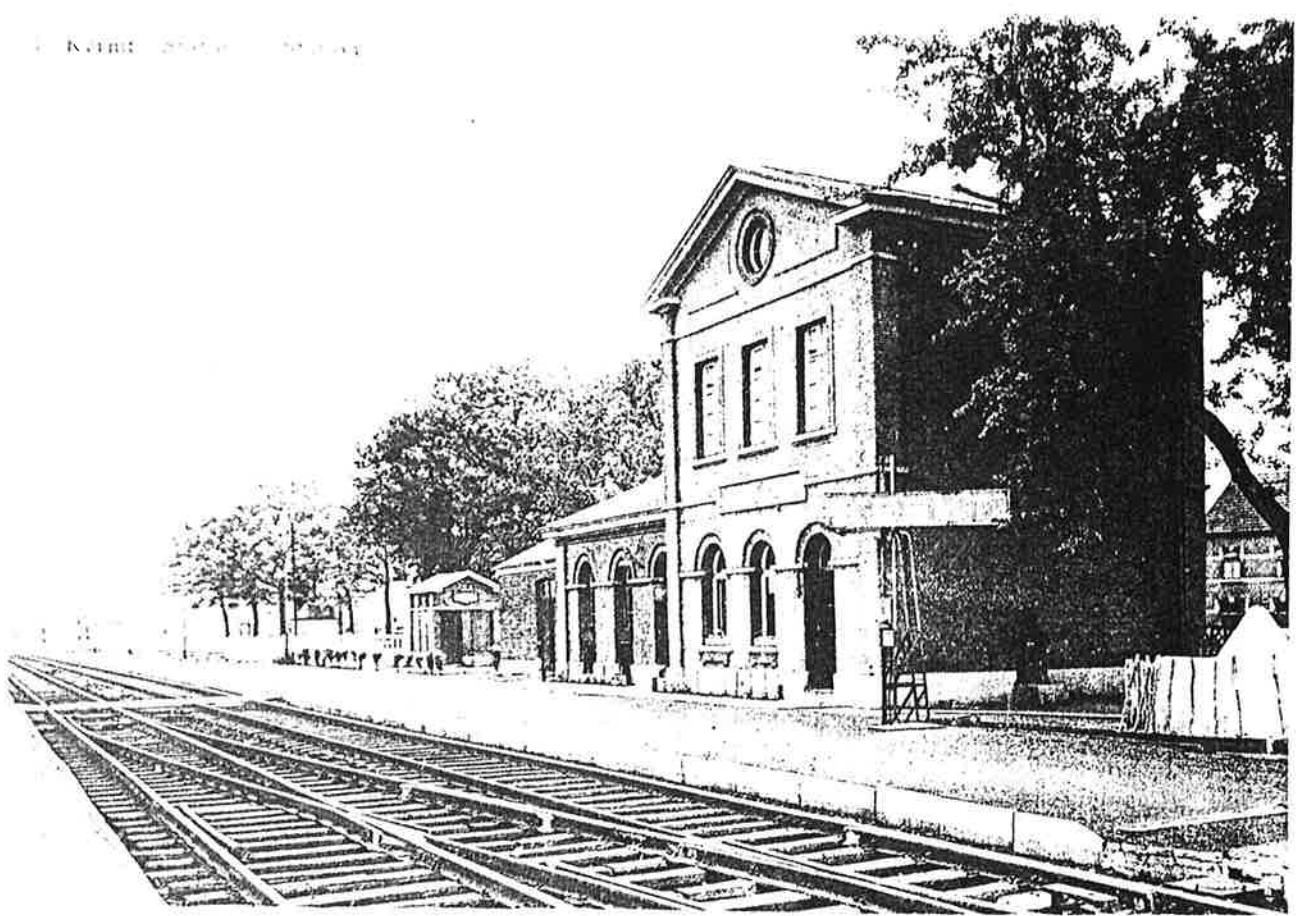

Prier cher Martha, je serais aussi excessivement contente de te revoir.

Yves

H.

Ongewallen :

Theux, 30 september 1883.

Zaterdag morgend is op den ijzeren weg nabij Theux een ongeluk gebeurd dat menschenlevens gekost heeft. Ziehier wat wij desaangaande in de "Union de Verviers" aantreffen:

Zaterdag morgend, eenige minuten voor 8 ure, werd de stationoverste van Reid onderricht per telegraaf, dat koopwaren waggons losgeraakt waren van eene manoeuvreerde lokomotief en dat die waggons met groote snelheid de helling afkwamen van Spa naar Theux.

En inderdaad, weinige oogenblikken daarna zag men zeven waggons in volle vaart aangereden komen, geladen met zeventig ton steenkolen en gazkolen; men poogde de vaart der waggons te bedwingen door een veertigtal mutsaarden op de riggels te werpen, doch de zware massa vermorzelde de hinderpaal, bonsde, doch kwam op de riggels om met evenveel snelheid voort te rollen.

De waggons zetten met bliksemsnelheid hunnen weg voort en nu werd met recht gevreesd dat hij den reizigerstrein zou inhalen, die ten 8 ure 18 uit Verviers vertrekt; de statieoverste van Theux, om die ramp te voorkomen, deed de naald werken waardoor de ontsnapte waggons op de wisselbaan liepen.

Op het uiteinde der wisselbaan staat een sterkgebouwde stopheuvel of buttoir, waartegen reeds twee rijtuigen geplaatst waren. De riggels van die baan werden in allerhaast met zware stukken hout bezaaid.

Doch te vergeefs ! de zware waggons sneden de stukken hout door, verbrijzelden de twee rijtuigen, wierpen de buttoirs omverre, zette hunne dolle vaart voort langs de baan van Theux; aan de overgang van dier baan liepen de waggons van de riggels en terecht op het huis van den baanwachter, dat tot aan de keldering in puin gelegd werd. Dit alles was in een oogwenk gebeurd.

Doch de gevolgen van dit ongeval waren verschrikkelijk. De baanwachter, die den nachtdienst had gehad, lag te bed; zijne vijf kinderen met zijne nicht bevonden zich in het huis. Allen werden onder de puinen, onder de stukken der waggons en de lading begraven.

De reddingswerken onder de leiding van den statieoverste van Theux begonnen onmiddelijk

Eerst trof men het lijk van de baanwachter, van zijne twee kinderen en van zijne nicht aan; twee andere kinderen werden terzelfder tijd opgehaald met erge wonden aan beenen en aan het hoofd; na lange opzoeken, ondekte men eindelijk het levensloos en bijna onkennelijk lichaam van het vijfde kind.

De vrouw van de baanwachter heeft het leven aan een toeval te danken: toen zij gerucht hoorde der waggons, dacht zij dat een trein aangestoomd kwam; zij ging naar buiten, met de vlag in de hand, om zich op haren post te plaatsen.

Agenda

46.09

Jaaroverzicht spoordeltactiviteiten 91

Datum	Veren.	Omschrijving
januari :		
26-01	R.U.	Modelspoorbeurs "De eendenkooi" Boomstede 205 te Maarssen NL
februari :		
09-02		Metealhobbygroep Assen LTS te Assen NL
09-02	VeBOV	Bezoek aan de BN te Brugge
10-02	H.T.	Internationale ruilbeurs Cultureel Centrum te Hoeselt
10-02	GTF	"Carnaval de Malmedy"
24-02		Ruilbeurs, (College Notre-Dame de la Paix, Erpent)
maart :		
01-03/03	MTD	Modelbouwtentoonstelling Centrum Zurenborg, Dageraadplaats 4, Antwerpen
02-08/03	NMBS	Tentoonstelling Koninklijke Trein Station van Brussel-Noord
03-03		Internationale ruilbeurs Zaal Pax, Borgerhout (Antwerpen)
09-03	Locomotion	Diavoorstelling Cultureel Centrum Berchem
10-03	GTF	"Carnaval de Stavelot"
10-03	Fv. THT	Internationale Ruilbeurs Zaal Star, Vilvoorde
15-03 ?	ASVI	Excursie met motorwagens type S
16-03	VeBOV	Rondrit met museummaterieel rond Brussel
17-03		3de ruilbeurs te La Louvière
23-03	TSP	"Tour du borinage" met de 554.18
24-03	MSCTTB	Ruilbeurs miniatuurtreinen te Gentbrugge
31-03	Vennbahn	begin sezoen
31-03	TSP	"Brussel-Maredsous Express" met de 554.18
31-03	TTA	Begin sezoen
april :		
06-07/04	AMMA	Tentoonstelling "alles modelbouw", Andenne
12-04	GTF	Reis doorheen Schotland
13-04	TSP	Excursie met de groene 20,22,23 "Brussel-Luik-Spa".
13-14/04	NMBS	Opendeurdagen te Hasselt
27-28/04	NMBS	Opendeurdagen CW Mechelen
28-04	ASMOCO	20° Modelbouwbeurs zaal: Saint-Raphaël, Aywaille

mei :

04-05/05	?	NMBS	Proefritten met de 1.002
09-12/05		NMBS	125 jaar spoorlijn 43 (Comblain-au-Pont)
10-05		TSP	Rondrit met de 553 vanuit Gent-St.-Pieters
18-20/05		S.T.	Stoomdagen te Turnhout
19-05		LSV	Kulturele week As
20-05		LSV	Kulturele week As
23-28/05		NMBS	150 jaar spoorwegen te Braine-le-Comte
26-05		Fv. THT	Internationale ruilbeurs Zaal Star, Vilvoorde

juni :

01-06		TSP	Rit met de 29 013 vanuit Braine-le-Comte
02-06		CFS	speciale manifestaties (Chemin de Fer de Sprimont)
02-06			Internationale ruilbeurs
22-06		TSP	Zaal Pax, Borgerhout (Antwerpen) "Brussel - Parijs" met 204

juli :

06-07		LSV	STOOMHAPPENING
07-07		LSV	STOOMHAPPENING
20-07		TSP	"Brussel-Maredsous Express" met de reeks 46

augustus :

08-08		TSP	"Brussel-Maredsous Express" met de reeks 46
15-08		LSV	Ritdag met speciale treinen
15-08		ASVI	Festival
17-08		ASVI	Festival
18-08		ASVI	Festival
24-08		TSP	"1" Athus-Meuse" met de reeks 554.18

september :

08-09			Internationale ruilbeurs Zaal Pax, Borgerhout (Antwerpen)
14-09		TSP	Ronde rond Brussel voor de TGV met de 4000
15-09		LSV	Laatste ritdag
21-22/09		CFV3V	Festival de la Vapeur
22-09		Fv. THT	Internationale ruilbeurs Zaal Star, Vilvoorde

november :

9-11/11		MOBOV	Modelspoortentoonstelling
			FC De Kern aan de Biest, Wilrijk
17-11		LSV	<u>St.-Niklaasrit</u>
24-11		LSV	<u>St.-Niklaasrit</u>
24-11			Internationale ruilbeurs Zaal Pax, Borgerhout (Antwerpen)

december :

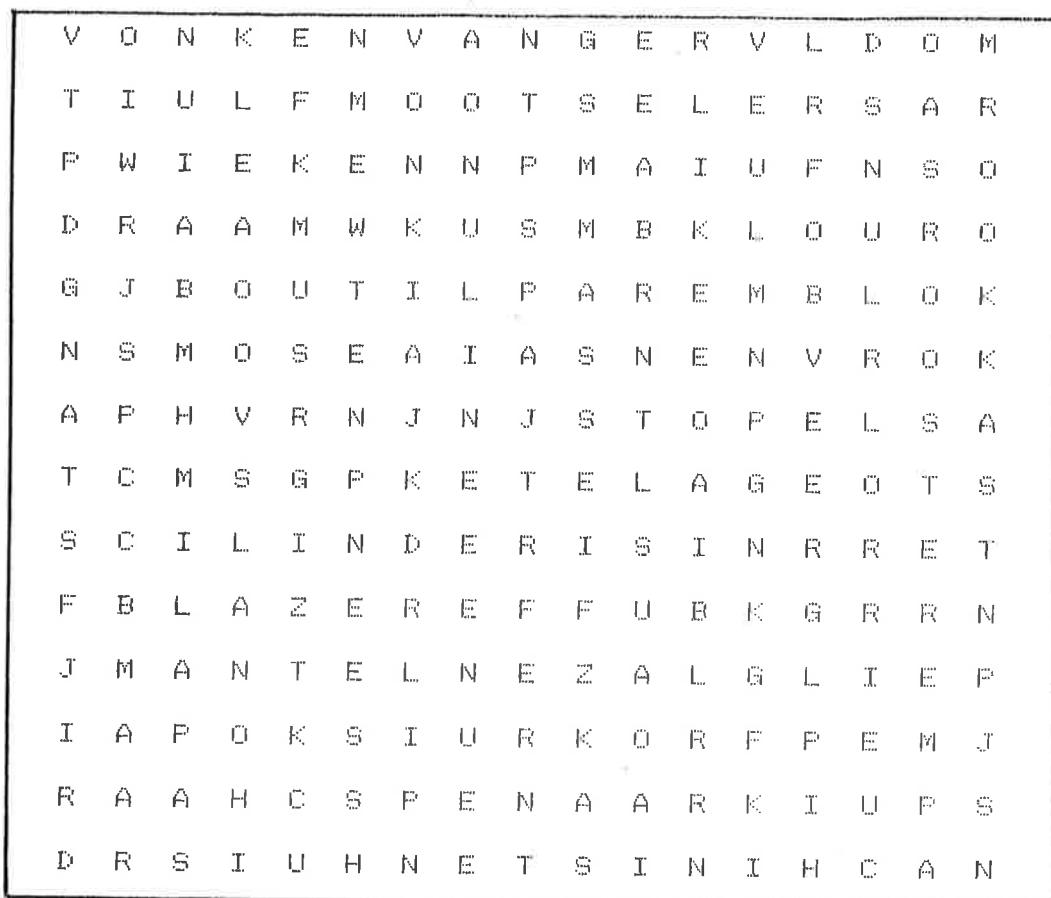
01-12		Fv. THT	Internationale ruilbeurs Zaal Star, Vilvoorde
01-12		LSV	<u>St.-Niklaasrit</u>

Wenst U verdere inlichtingen over deze gebeurtenissen ?

Abonneer U dan op de febelrail Agenda, dit door storting van 200 BFr. op de rekening 068-0918460-91 van Febelrail.

LSV-Spel

Zoek onderstaande woorden in dit vierkant. Ze kunnen verticaal, horizontaal of diagonaal verstopt zijn.

AS	FLENS	LSV	ROOKKAST
ASBAK	FLUIT		ROOSTER
BLAZER	HAARD	MACHINISTENHUIS	SCHAAR
BOUT		MANOMETER	SCHOUW
BUFFER	KETEL	MANTEL	SPUIER
BUS	KLEP	PEILGLAZEN	SPUIKRAAN
CILINDER	KOLENBAK	PEN	STANG
	KORF	RAAM	STOOMFLUIT
DOM	KRUISKOP	REM	STOP
DRIJFSTANG	LEIBAAK	REMBLOK	VEER
DRUK	LORRIE	REMSLANG	VLAMPIJP
VONK	WIEKEN	ZUIGER	
VONKENVANGER			

Historische Bladzijde :

46.12

Prototype 228.009

Alhoewel de vooroorlogse stellen en vooral de omnibusstelen goed voldeden, besliste men om in 1946 een prototypestel te ontwerpen. Hierin moesten verschillende nieuwigheden verwerkt worden : zo moest een intercirculatie tussen de stellen mogelijk zijn en moest het interieur aangepast worden aan de nieuwe situatie van langere lijnen. Hierdoor moest het aantal zitplaatsen verhoogd worden en moest het komfort verbeterd worden.

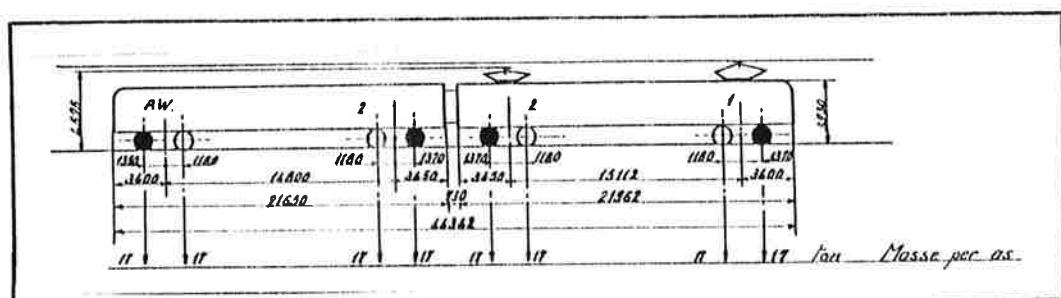
Maar vooral de elektrische aandrijving werd volledig verbeterd en zo ging men over op een bediening van de kontakten met een nokkenschakelaar aangedreven door een servomotor. De bouw werd toevertrouwd aan de Ateliers Métallurgiques de Nivelles en eind 1946 kwam dit unieke stel op de sporen.

Na de uitvoerige testen werd het ingezet op de verbinding Antwerpen - Brussel en even later ook naar Charleroi en gedurende de ganse loopbaan bleef het trouw vanuit Schaarbeek op deze verbinding. Gedurende jaren bleef de 228.005 - bijgenaamd "Alice" - praktisch ongewijzigd rondrijden, doch in het begin van de zeventiger jaren onderging het stel een uitgebreide modernisering. Het interieur werd volledig aangepast met zetels in kunstleider en een wandbekleding in Formica. Uitwendig zag men de verbouwing aan het aanbrengen van de dubbele koplampen en de aanpassing van de vensters. Tijdens deze modernisering werd ook het elektrisch gedeelte aangepast en werd de snelheid teruggebracht tot 130 km/h.

Daar het stel toch afweek van de overige stellen, werd het samen met de stellen type '39 vanaf november 1977 te CW Mechelen afgesteld en uit het bestand afgevoerd. Het stel bleef - als leverancier voor reserveonderdelen - te Mechelen achter doch werd in het begin van de tachtiger jaren gesloopt.

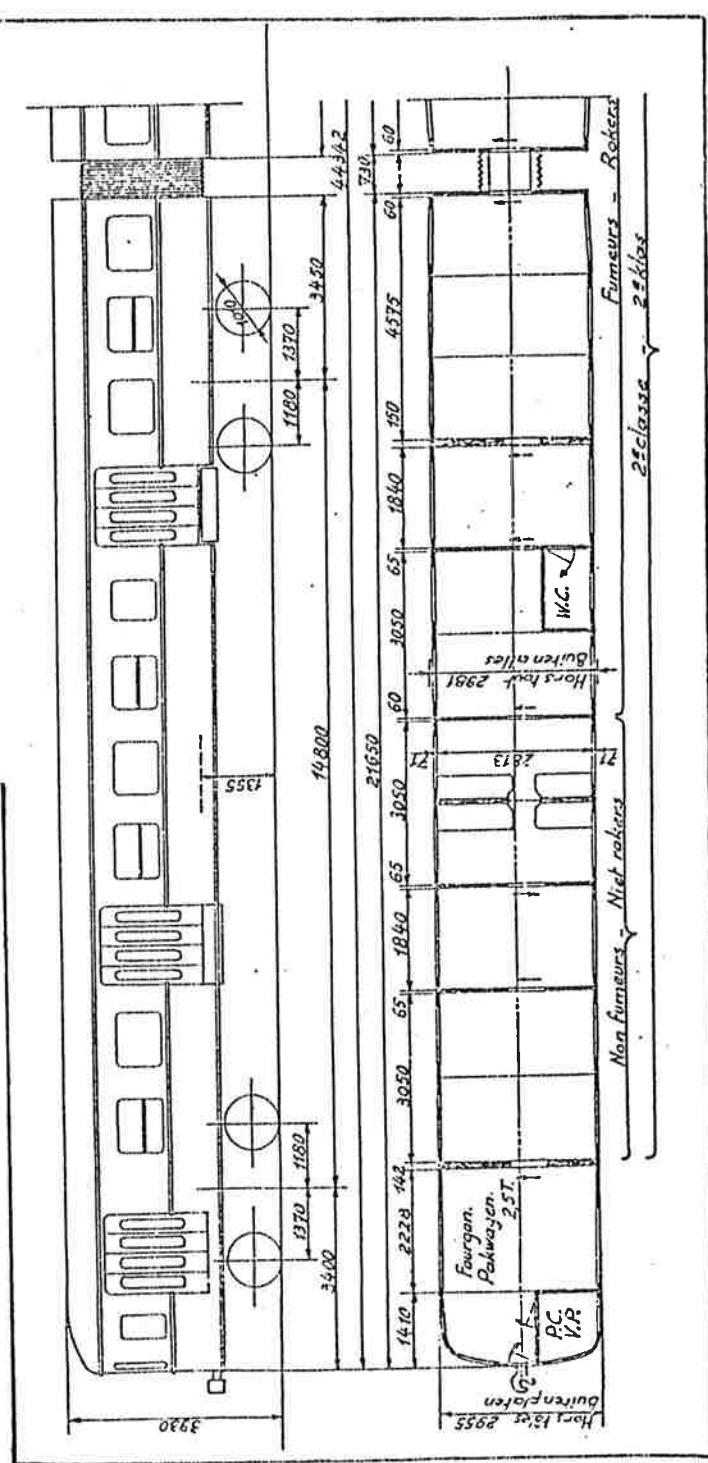
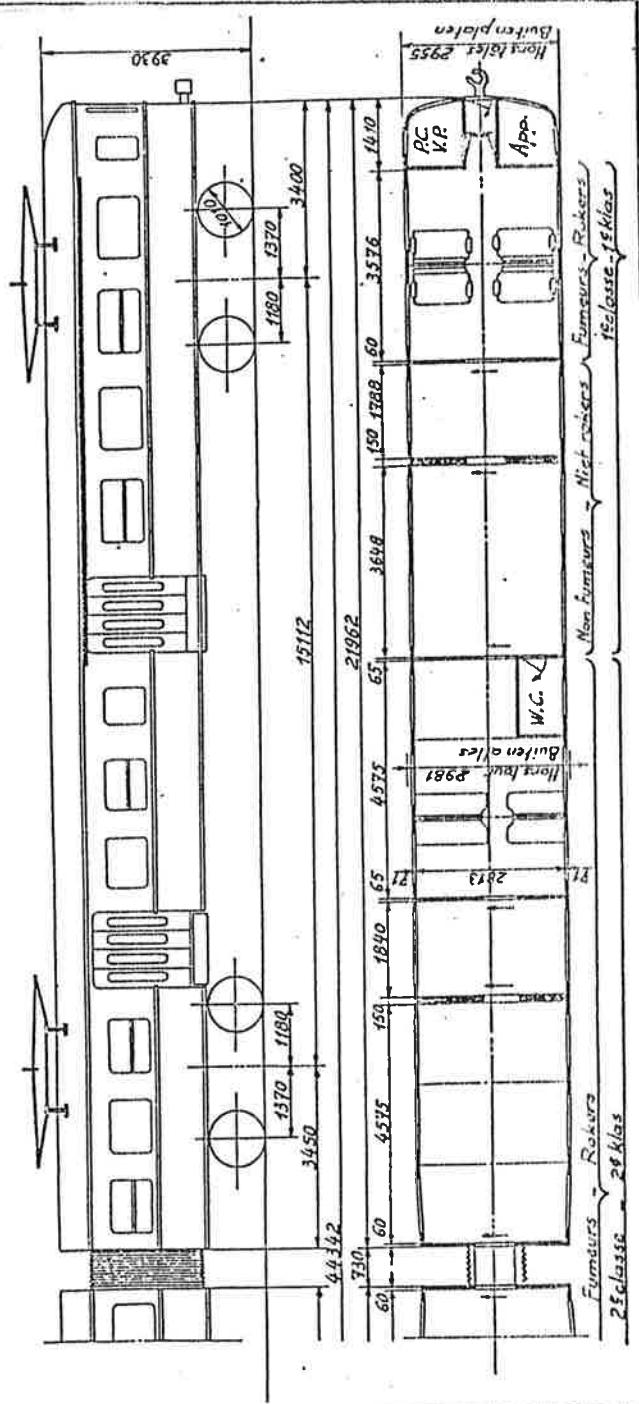
Overzicht :

228.009 009 146 FSR 11/77

HOOFDKENMERKEN PROTOTYPE 009

Bouwers :	Ateliers Métallurgiques de Nivelles	
Nummering :	288.009	
Bouwjaar :	1946	
Asindeling :	A1'1A'A1'1A'	
Lengte van de bak :	AB :	21 962 mm
	BB :	21 650 mm
Breedte buiten platen :		2 955 mm
Hoogte van het dak :		3 930 mm
Doormeter van de wielen :		1 010 mm
Afstand middelpunt draaistellen :	AB :	15 112 mm
	BB :	14 800 mm
Radstand draaistellen :		2 550 mm
Zitplaatsen :	1ste klasse :	24 pl.
	2de klasse :	140 pl.
Staanplaatsen :	1ste klasse :	25 pl.
	2de klasse :	75 pl.
Verwarming :	met elektrische radiatoren	
Gewicht :	ledig :	111 000 kg.
	ledig per zitplaats :	667 kg.
	geladen :	134 000 kg.
Voedingsspanning :		3 000 V
Motoren :	aantal :	4
	type :	ACEC-SEM Gent
	ophanging :	Autogeventileerd
	tandwielperhouding :	Neusophanging
	uurvermogen :	2.56 of 64/25
Type aandrijving :	nokkenas aangedreven door elektrische servomotoren	
Type overbrenging :	met vaste tandwielen, enkelzijdig	
Maximumversnelling bij het aanzetten :	48,5 cm / sec ²	
Maximum dienst snelheid :	130 km / hr.	
Minimum straal voor bocht :	125 m.	
Remming :	rechtstreekse rem Westinghouse	
Hulptoestellen :	<ul style="list-style-type: none"> - 1 kompressor ACEC 2 cilinders met enkel effect, 2 trappen, aangedreven door elektrische motor 3 000 V. - druk : 7 bar - debiet : 540 l/min - 1 generator 72/105 V 55 A - 1 akkumulatorenbatterij Cadium-Nikkel, 60 elementen, 120 A 	

Historische Bladzijde I

Prototype 228.501

46.15

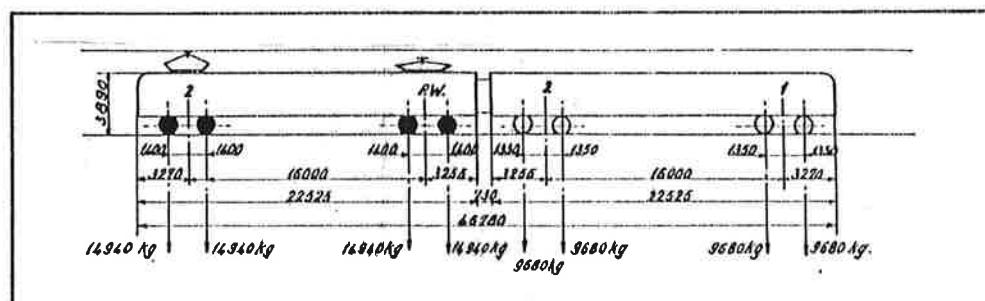
Na het eerste prototype 228.009 werd in de loop van 1948 opnieuw een opdracht gegeven voor de bouw van een nieuw prototype. Ook hier zou een nieuwe elektrische inrichting geprobeerd worden. Deze werd nu geleverd door Jeumont waarbij de servomotoren - die de nokkenas voor het uitschakelen van de aanloopweerstanden aandrijft - nu op laagspanning werken. In tegenstelling met de vorige stellen, besliste men dat de CW Mechelen zelf zou zorgen voor de bouw van de kast en ditmaal ontstond een zeer mooi en modern stel, waarbij echter geen rekening gehouden werd met de mogelijkheid tot intercirculatie. Wel was het interieur zeer verzorgd, reeds van de bouw uitgerust met kunstleeren zetels en een verzorgde inrichting. Opmerkelijk was de ronde kop en de mogelijkheid om een kompartiment met het vrije zicht op de baan te maken.

Door moeilijkheden bij de levering van onderdelen, kwam het stel pas in de loop van 1951 - dus niet de levering van de serie-stellen - op de baan. Het stel kreeg het nummer 228.501 en werd zoals de overige stellen te Schaarbeek ondergebracht. In een gemengde reeks werd gedurende de ganse loopbaan gereden op de verbinding Antwerpen - Brussel - Charleroi en kende het stel een vlakke loopbaan. Net zoals de 009 onderging de - inmiddels in 501 hernoemde - stel in de zeventiger jaren een modernisering, die echter veel minder uitgebreid was als het voorgaande stel. Daar de oorspronkelijk 050 verongelukt was, kreeg de 501 op 1 oktober 1971 het nummer 050 toegekend, zodat er een ononderbroken nummerlijst ontstond.

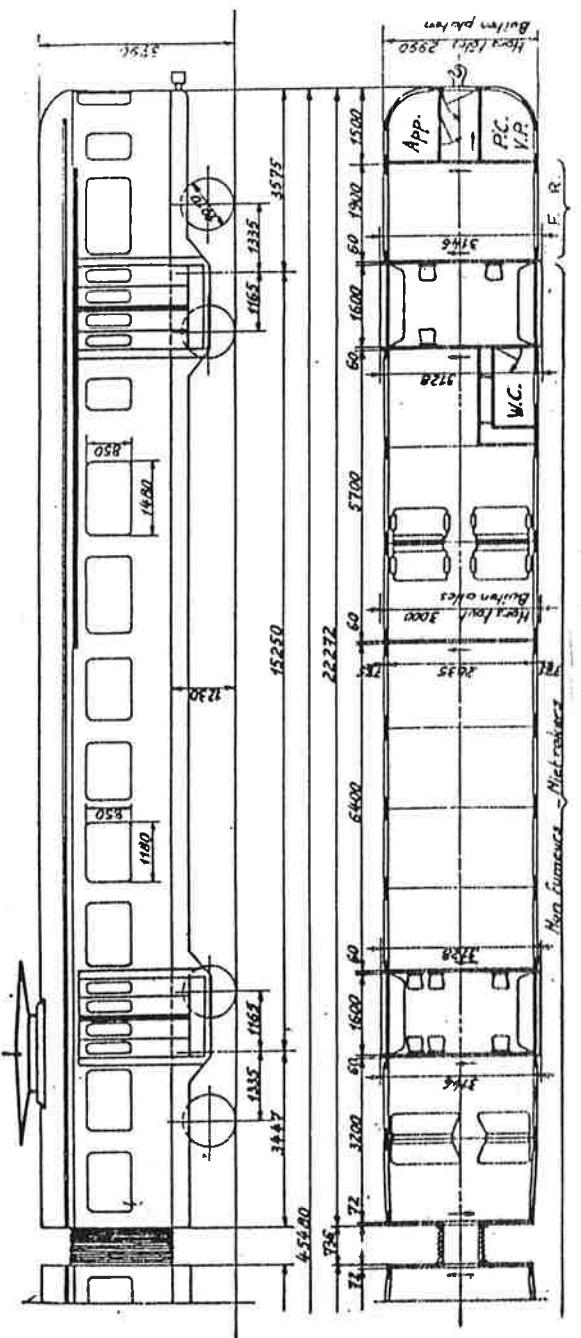
Ondanks het feit dat het stel op gebied van aandrijving volledig hetzelfde was als de latere stellen werd het toch in november 1977 uit het bestand afgevoerd. Na een afstelling te Schaarbeek, ging de tocht naar de CW Mechelen waar het in de loop van 1983 gesloopt werd.

Overzicht :

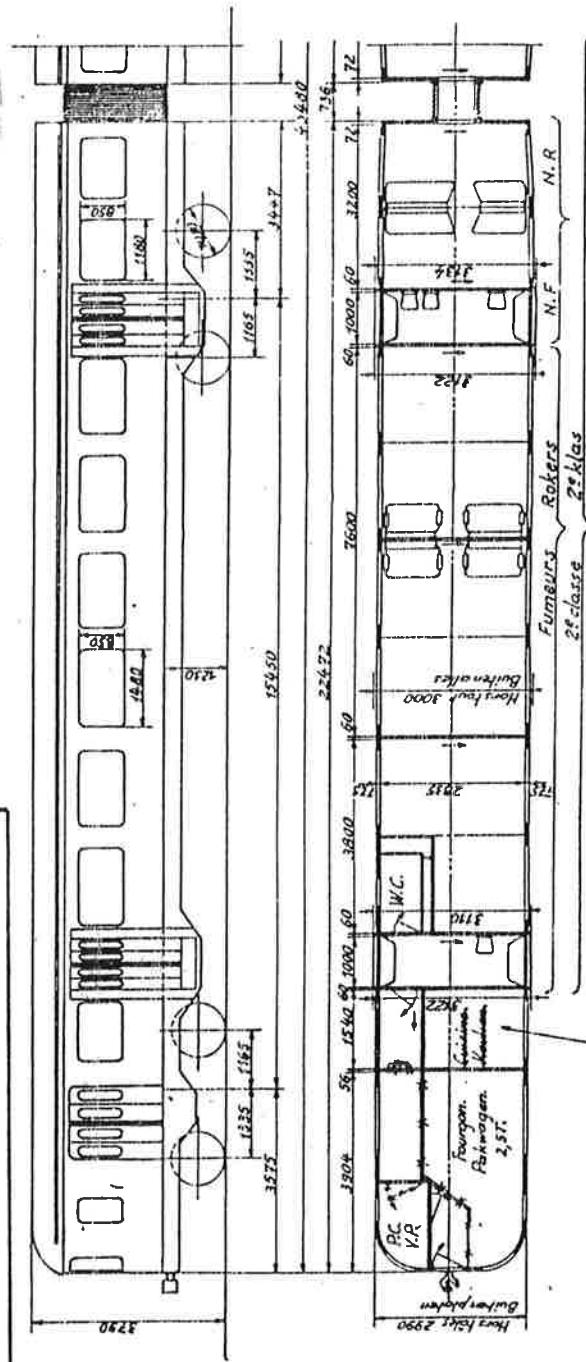
228.501 501 050 '51 Schaarbeek 11/77

Bouwers :	NMBS / CW Mechelen
Nummering :	228.501
Bouwjaar :	1951
Asindeling :	Bo'Bo'Bo'Bo'+2'2'
Lengte van de bak :	22 525 mm
BB :	22 525 mm
Breedte buiten platen :	mm
Hoogte van het dak :	3 890 mm
Doormeter van de wielen :	motorstel 1 010 mm loopstel 920 mm
Afstand middelpunt draaistellen :	AB : 16 000 mm BB : 16 000 mm
Radstand draaistellen :	2 800 mm
Zitplaatsen :	1ste klasse : 42 pl. 2de klasse : 119 pl.
Staanplaatsen :	1ste klasse : 0 pl. 2de klasse : 0 pl.
Verwarming :	met elektrische radiatoren
Gewicht :	ledig : 82 960 kg. ledig per zitplaats : 515 kg. geladen : 98 460 kg.
Voedingsspanning :	3 000 V
Motoren :	aantal : 4 type : ACEC-SEM Gent ophanging : Autogeventileerd tandwiilverhouding : Neusophanging uurvermogen : 3.73 of 56/15 doorlopend vermogen : 4*250 Pk / 4*184 KW
Type aandrijving :	nokkenas aangedreven door elektrische servomotoren (Laagspanning)
Type overbrenging :	met vaste tandwielen, enkelzijdig
Maximumversnelling bij het aanzetten :	52 cm / sec ²
Maximum dienstsnelheid :	130 km / hr.
Minimum straal voor bocht :	125 m.
Remming :	rechtstreekse rem Westinghouse zelfregulerende rem met centrifugaal regelaar
Hulptoestellen :	<ul style="list-style-type: none"> - 1 kompressor ACEC 2 cilinders met enkel effect, 2 trappen, aangedreven door elektrische motor 3 000 V. - druk : 7 bar - debiet : 540 l/min - 1 generator 72/105 V 55 A - 1 akkumulatorenbatterij Cadium-Nikkel, 60 elementen, 120 A

Non Fumeur - Histoire

Fumeur - Rokers
2e classe

Compartment chef garde.
Hodienachterafdeling.

Jaaroverzicht

Dit jaar is vooral gekenmerkt door het opkomen van de motorrijtuigen in bijna alle stelplaatsen. Deze zijn dan ook te vinden in het district Liège, Antwerpen, Gent en Mons. En in mindere mate ook nog in Namur. De enige uitzonderingen hierop zijn Hasselt en Charleroi, die geen enkel motorrijtuig in hun effectief hadden staan.

8 oktober 1939

Distrik Antwerpen :

Type	Eff.	FRST	FNDM	FNDZ	FCV	FLB	FLV	EYZ	FSR	FTL	Tot.
1	12							2			0
6	7										4
7	2										1
8	-										5
9	14								6		6
10	21								6		6
11	2										1
12	6										1
14	13					5		4			9
16	7	4									4
60	9										6
61	3										1
64	44										26
66	26				4	2	6	5	6	6	16
69	13					3					3
93	17	1	2								0
96	10				4			5			1
29	1										1
31	93							8	3		17
36	7								4		4
38	61	11						11	12		34
40	16				5						10
41	51	2	2						7		20
44	44					13				6	21
71	13		3	1					4		8
81	97		10	6			5	9	12	7	65
90	32		20								20
98	16		6						2		8
51	32	1	2	1					6		10
53	145		24					8	5	24	3
57	22									6	13
58	38		9	4						6	21
601	5										—
606	1										—
607	1										—
622					1						1
Tot.	881	24	83	24	22	34	53	35	125	29	429

Distrikt Charleroi :

=====

Type	Eff.	FSV	FLU	LNC	FNY	FTM	LWC	Tot.
8	23					10		10
11	6						3	3
15	26					6	10	16
16	9	6						6
18	6							-
64	12				9			9
93	7		4					4
25	1			1				1
40	25	11			7			18
71	12			1	8			9
81	119		9	29	15	13	14	80
51	21	1		5	2			8
53	46			7	11	2	3	23
<hr/>								
Tot.	313	18	13	13	43	52	31	187
<hr/>								

Distrikt Hasselt :

=====

Type	Eff.	FHS	LML	Tot.
14	6	4		4
16	1			-
18	9		6	6
19	3	2		2
20	11	7		7
31	13			-
38	21	11	11	11
40	10	6		6
44	6		3	3
80	2	1		1
81	11	9		9
53	9	6		6
57	2	1		1
<hr/>				
Tot.	104	44	9	55
<hr/>				

Afkortingen :

=====

Hasselt	FHS	Kortrijk	FC	Aarschot	FRST
Mol	LML	Merelbeke	EKR	Antwerpen-D	FNDM
		Oostende	FSD	Antwerpen-Z	FNDZ
Aalst	FLS	Oudenaarde	FIN	Berchem	FCV
Adinkerke	FDK	St.-Niklaas	FSN	Landen	FLB
Brugge	FR			Leuven	FLV
Denderleeuw	FDD	Baulers	FSV	Muizen	FYZ
Dendermonde	FT	Luttre	FLU	Schaarbeek	FSR
Eeclo	FCLO	Monceau	LNC	Tienen	FTZ
Gent-zeeh.	FGHZ	Montignies	FNY		
Ieper	FY	Tamines	FTM		
Kortemark	FTK	Walcourt	LWC		

Distrikt Liége :

Type	Eff.	ANS	FVY	FHR	FL	GMN	FPS	RYR	RSV	LH	FNO	FVS
7	27			7	5							
9	12				4							
10	12				4							
11	3	1										
64	16				11							
93	19		2	2						6	3	
96	16				4		3					3
97	44			14	3		8			4		
25	2	1										
31	16											
38	18	7						3				
41	11						6					
44	31									3	7	4
81	112	14	4	11		4		38	1		5	
98	21				10	1						
51	3			1	1							
53	45	5		2	1	1	2	11				2
57				1	2							
500	3											2
501	1											
502	1											
650	1											
Tot.	420	28	6	38	45	6	19	57	11	6	12	11

Distrikt Namur :

Type	Eff.	MBX	LC	LJ	MUT	LT	FEO	MKM	Tot.
1	5							4	4
5	4							2	2
7	11						8		8
8	10			5				5	
10	16			4					6
16	8					6			6
18	1								
64	14					10			10
93	9	1	3		2				6
96	1	2							2
29	1						1		1
31	44			4		12		6	22
33	8						5		5
35	4							2	2
36	66	5		4	19	6	5	5	44
41	14						4	2	6
44	39	6	10						16
81	125	9		6	27	10	13		65
98	7				2				2
51	9						2		2
53	29	2					6	6	16
57	7			2		2			4
622		7						7	
Tot.	460	32	13	25	50	46	46	29	241

Distr. Gent :

Distrikt Mons :

Type	Eff.	ATH	FBC	FBNZ	GT	FMS	FGH	FTY	Tot.
1	11			6					6
7	16			6					6
9	8								8
14	8								8
16	18				12				12
60	7				2				2
62	15				7				7
64	47				6	17		7	30
93	20	6					3		9
97	12				5				5
31	16					13			13
38	25					10			10
41	145	16	18	5	16	6	10	10	61
71	18		1	5			6		12
81	64				23	5	20		48
98	4					1			1
51	23	2	1	1	1	3		1	9
53	35					9	4	7	24
57	24	3	3	10					16
601	6				6				6
602	1				1				1
603	1								1
604	2				2				2
605	1								1
651	1				1				1
652	2				5				5
653	10				6				6
6546543					2				2
609	5						4		4
622	3						2		2
656	1								1
Tot.	552	27	23	66	94	36	52	32	330

Afkortingen :

=====

Bastogne	MBX	Ath	ATH
Ciney	LC	Braine-le-Compte	FBC
Jemelle	LJ	Bruxelles-Midi	FBNZ
Latour	MUT	Haine-St.-Pierre	GT
Ottignies	LT	Mons	FMS
Ronet	FEO	St-Ghislain	FGH
Stockem	MKM	Tournai	FTY
Ans	ANS		
Gouvy	FVY		
Herbestal	FHR		
Liège	FL		
Montzen	GMN		
Pepinster	FPS		
Renory	RY		
St.-Vith	RSV		
Statte	LH		
Trois Ponts	FNO		
Vise	FVS		

Exploitatie

46.23

Lijn 74 : Nieuwpoort - Diksmuide

Geschiedenis :

Nog voor de verderzetting van de hoofdlijn 73 naar Veurne en het Franse Duinkerken werd door de Etat Belge een lokale lijn aangelegd die de Yzer volgend Diksmuide met Nieuwpoort verbond. Doch de lijn bleef gedurende haar ganse loopbaan van zeer geringe betekenis en dit betekende dan ook de vroege stopzetting van de reizigersdienst. Doch het goederenvervoer bleef nog lange tijd na de stopzetting van de reizigersdienst een feit.

Lengte :

18 km

Stations en stopplaatsen :

FNA	Nieuwpoort (bad)	0
FNP	Nieuwpoort (stad)	3
MRA	Ramskapelle	6
FYR	Pervijze	11
LAK	Kaaskerke	16
FDX	Diksmuide	18
FIK		

Vertakkingen :

Geen

In dienststelling :

Nieuwpoort - Diksmuide : 10-02-1968 onder de Etat Belge

Buitendienststellingen :

1974

Afschaffing diensten :

Reizigers : 18-05-1952

Goederen : 1974

74		Nieuwpoort - Diksmuide								74	
		3. Klasse - 3 ^e classe									
K		1522	T 2402	T 2404	T 2406	T 2408	T 1500				
0	Nieuwpoort (Bad)	8.00	10.40	12.20	15.15	17.10	19.05				
3	Nieuwpoort (Stad)	A	8.10	10.50	12.30	15.25	17.20	19.15			
6	Ramskapelle		8.11	10.51	12.31	15.26	17.21	19.16			
11	Pervijze		8.21	11.01	12.40	15.36	17.30	19.26			
16	Kaaskerke		8.30	11.10	12.47	15.45	17.37	19.35	Telt 73		
18	Diksmuide	A	8.40	11.20	12.55	15.55	17.45	19.45			
			8.46	11.25	13.01	16.00	17.51	19.51			

Lijn 75 : (Gent) - Deinze - Kortrijk - Tournai

Geschiedenis :

Een tweede hoofdlijn in deze streek verbond Gent via de lijn 73 met Deinze. Hier splitste de lijn zich verder in twee richtingen. De lijn 73 liep door naar Adinkerke en de lijn 75 ging naar Kortrijk. Dit baanvak werd door de Etat Belge in dienst gesteld op 22 september 1839. Vanuit Kortrijk werd de lijn verder gezet via Mouscron naar Lille eenderzijds en Tournai anderzijds. Deze laatste plaats werd op 24 oktober 1842 bereikt. Het baanvak Mouscron - Lille ging op 6 november van datzelfde jaar open. Op dit ogenblik is de lijn geëlektrificeerd en is ze nog een van de slagaders van de Belgische spoorwegen.

Lengte :

Baanvak Deinze - Tournai : 56,7 km

Baanvak Deinze - Fr. grens : 41,5 km

Stations en stopplaatsen :

FD	FD	Deinze	0
FMCH		Machelen	3,8
FSO	FSO	Olsene	6,8
FZU	FZU	Zulte	9,2
FVG	FVG	Waregem	12,1
FDH		Desselgem	16,7
		Beveren (Leie)	18,8
FHE	FHE	Harelbeke	21,0
FC	LK	Kortrijk	26,3
LKC		Marke	29,7
FWU	FWU	Lauwe	32,4
GAL		Aalbeke	35,5
FMC	FMC	Mouscron	38,5
		Herseaux (place)	40,2
FXS		Herseaux	41,9
LERS		Lers (nord)	45,4
FNH		Néchin	47,9
FPV		Templeuve	51,0
GFY		Froyennes	54,1
FTY	FTY	Tournai	56,7

Vertakkingen :

Y Deinze	0,0	richting Adinkerke (Lijn 73)
Y Waregem noord	12,1	richting Ingelmunster (66a)
Y waregem zuid	12,3	richting Sterbeek (66a)
Y Zandberg	23,5	richting Oudenaarde (89)
Y Kortrijk	26,3	richting Ronse (83)
Y Mouscron	38,8	richting Tourcoing (75)
Y Herseaux (place)	40,2	richting Tourcoing (?)
Y Herseaux	41,9	richting Avelgem (85)
Y Froyennes	54,1	richting Lille

Industrieaansluitingen :

Deinze
Lauwe16.1
32.4firma Adriae
firma LAR (douane-entrepot)

Elektrificatie :

Baanvak Deinze - Kortrijk :
 Baanvak Kortrijk - Tournai :
 Baanvak Tournai - Mouscron :
 Baanvak Mouscron - Fr. grens :

Tournai													75	
Gent - Kortrijk - Mouscron -													75	
K	3287	1402	1408	1418	3297	1420	T 3	1436	T 3	3305	4234	3307	1442	1446
0	Gent (Sint-Pieters) N. 72	-	-	7.03	8.48	--	13.12	-	-	-	-	-	17.55	19.28
16	Deinze	{ A	-	-	7.95	9.19	-	13.44	-	-	-	-	18.26	20.00
20	Machelen	-	-	-	7.37	9.20	-	13.47	-	-	-	-	18.28	20.02
23	Olsene	-	-	-	7.45	9.28	-	13.65	-	-	-	-	18.36	20.10
25	Zulte	-	-	-	7.61	9.34	-	14.01	-	-	-	-	18.42	20.16
28	Waregem	{ A	-	-	7.67	9.40	-	14.07	-	-	-	-	18.48	20.22
33	Desselgem	-	-	-	8.02	9.44	-	14.12	-	-	-	-	18.52	20.27
35	Beveren (Leie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.03	20.38
37	Harelbeke	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19.13	20.48
42	Kortrijk	{ A	-	-	8.32	10.12	-	14.42	-	-	-	-	19.20	20.56
46	Marke	-	5.17	6.45	-	10.16	12.50	-	15.20	16.52	17.05	-	18.13	19.29
49	Lauwe	-	5.24	6.52	-	10.23	12.57	-	15.27	16.59	17.11	-	18.20	19.35
52	Aalbeke	-	5.30	6.58	-	10.29	13.03	-	15.32	17.05	17.16	-	18.26	19.41
55	Mouscron	{ A	5.43	7.11	-	10.41	13.16	-	15.43	17.17	17.27	-	18.39	19.53
0	Tourcoing	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.07	-	21.38
3	Roubaix	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.33	-	22.06
13	Croix-Wasquehal	A	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18.46	-	22.24
13	Lille	A	Y	Y	-	Y	Y	-	Y	Y	Y	Y	Y	22.40
					T 3289			3303						
0	Mouscron	{ A	5.44	7.13	10.30	10.43	18.19	-	16.07	17.19	17.29	-	18.41	19.55
2	Hersceaux (Place)	-	5.49	7.17	10.35	10.47	13.24	-	16.11	17.23	17.33	-	18.46	19.59
4	Hersceaux	{ A	5.53	7.21	10.38	10.50	13.27	-	16.14	17.26	17.36	-	18.50	20.03
8	Leers (Nord)	-	7.25	-	10.51	-	-	-	17.28	-	-	-	20.08	-
10	Néchin	-	7.32	-	10.57	-	-	-	17.34	-	-	-	20.15	-
13	Templeuve	-	7.37	-	11.02	-	-	-	17.39	-	-	-	20.20	-
16	Froyennes	-	7.44	85	11.08	85	85	-	17.45	85	85	-	20.27	-
20	Tournai	A	7.52	Oudenaarde	11.14	Oudenaarde	85	-	17.51	Oudenaarde	85	-	20.35	-
			7.58	-	11.20	Oudenaarde	-	-	17.57	Oudenaarde	-	-	20.41	-
					T 3299			3303						
0	Tournai	-	4.35	-	-	12.10	-	-	15.49	-	-	16.54	19.20	
4	Froyennes	-	4.41	-	-	12.17	-	-	15.56	-	-	17.01	19.27	
7	Templeuve	-	4.47	-	-	12.25	-	-	16.04	-	-	17.09	19.35	
10	Néchin	-	4.53	-	-	12.32	-	-	16.11	-	-	17.16	19.42	
12	Leers (Nord)	-	4.58	-	-	12.37	-	-	16.16	-	-	17.21	19.47	
16	Hersceaux	{ A	5.04	-	-	12.43	-	-	16.22	-	-	17.27	19.53	
18	Hersceaux (Place)	-	5.05	7.18	9.03	10.46	12.44	13.33	-	16.23	-	17.20	17.31	19.54
20	Mouscron	A	5.14	7.28	9.12	10.55	12.53	13.42	-	16.32	-	17.29	17.40	20.03
					T 3299			3303						
0	Lille	-	-	-	6.26	-	-	-	-	16.26	-	-	-	-
10	Croix-Wasquehal	-	-	-	6.39	-	-	-	-	16.38	-	-	-	-
13	Tourcoing	-	-	-	6.59	-	-	-	-	16.46	-	-	-	-
					Y	7.24	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y	Y
0	Mouscron	{ A	5.15	-	7.32	-	-	-	-	17.23	-	-	-	-
4	Aalbeke	-	5.22	-	7.49	10.57	12.55	13.44	16.25	+	16.35	Y	17.30	17.42
7	Lauwe	-	5.28	-	8.03	11.11	13.09	13.55	16.37	+	16.43	-	17.36	17.48
9	Marke	-	5.33	-	8.08	11.16	13.14	13.59	16.42	+	16.49	-	17.42	17.54
13	Kortrijk	{ A	5.38	-	8.14	11.22	13.20	14.05	16.48	+	17.00	-	17.53	18.05
18	Harelbeke	-	5.44	-	8.25	-	13.24	-	-	17.05	-	-	18.20	-
20	Beveren (Leie)	-	5.52	-	8.34	-	13.33	-	-	17.14	-	-	18.29	-
22	Desselgem	-	6.03	-	8.45	-	13.44	-	-	17.25	-	-	18.40	-
27	Waregem	{ A	6.11	-	8.53	-	13.52	-	-	17.33	-	-	18.48	-
			6.12	-	8.54	-	13.54	-	-	17.35	-	-	18.50	-
30	Zulte	-	6.17	-	9.00	-	14.00	-	-	17.41	-	-	18.56	-
32	Olsene	-	6.22	-	9.06	-	14.06	-	-	17.47	-	-	19.02	-
35	Machelen	-	6.29	-	9.13	-	14.13	-	-	17.54	-	-	19.09	-
39	Deinze	{ A	6.35	-	9.19	-	14.19	-	-	18.00	-	-	19.15	-
65	Gent (St-Pieters) A	7.10	-	9.54	-	14.54	-	-	18.27	-	-	19.51	-	

Lijn 75b : Waregem - St.-Eloois-vijve

46.26

Geschiedenis :

Het baanvak Waregem - St.-Eloois-vijve met de aansluiting aldaar van de afgeschafte lijn 66a wordt thans uitgebaat als lijn 75 b.

Voor bijkomende uitleg verwijzen we naar een eerder verschenen bijschrift.

Lijn 76 : Adinkerke - Poperinge

Geschiedenis :

Om tijdens de eerste wereldoorlog het troepen transport mogelijk te maken werd een lijn aangelegd tussen Poperinge en Adinkerke. Deze lijn werd op 30 september 1920 door de Etat Belge overgenomen en kende slechts een zeer miniem lokaal vervoer. Tijdens de tweede wereldoorlog (in 1942) werd de lijn opgebroken, zodat er geen spoor meer over te vinden is.

Lengte :

34 km

Stations en stopplaatsen :

FDK	FDK	Adinkerke	0
		Elsentap	7,5
		Iesenberge	9,4
		Klein Leisele	13,5
		Waayenburg	18,0
		Proven	21,0
FPP	FPP	Poperinge	34,0

Overname :

Overname van het Belgisch leger door de Etat Belge op 30-09-1920

Afschaffing reizigersdienst :

Waarschijnlijk gebeurde dit in 1940

Mereelbeke

In Oost-Vlaanderen had Mereelbeke een monopoliepositie in het bedienen van de meeste lijnen in dat gebied, en bezat daarom ook een zeer uitgebreid lokomotiefpark.

Reeks A : Stoomlokomotief type 7

Tweeplogenstelsel
9 plandagen

Daggemiddelde : 177 km

Deze sneltreinlokomotieven reden op dat ogenblik nog naar Oostende, Brussel Noord, Leuven (via Mechelen), Antwerpen (Linkeroever), Mons - Tournai en Adinkerke.

Reeks B : Stoomlokomotief type 64 - 66

Tweeplogenstelsel
10 plandagen

Daggemiddelde : 171 km

Geleidelijk aan werden de locomotieven van het type 66 vervangen door hun jongere zusters van de reeks 64. Beide reeksen hadden als bestemmingen : Eeklo, Antwerpen, Brugge, Ath, St-Niklaas, Geraardsbergen, Dendermonde en Adinkerke.

Reeks C : Stoomlokomotief type 31

Tweeplogenstelsel
10 plandagen

Daggemiddelde : 139 km

De eerste reeks type 31 omvatte voornamelijk reizigerstreinen met een zeer ruim inzetgebied. Vanuit Gent bereikten ze Ronse, Kortrijk-Tournai, Oostende en Brussel. Opmerkelijk waren de mijnwerkerstreinen naar Haine-Saint-Pierre en Charleroi.

In goederendienst bereikten ze Oostende, Brussel TT, Kortrijk, Roeselare en Brugge.

Reeks J : Stoomlokomotief type 31

Tweeplogenstelsel
10 plandagen

Daggemiddelde : 147 km

Hier hadden we veel goederendiensten. Zo waren er bedieningstreinen naar Kortrijk, Moeskroen, Oostende, Kortemark en Adinkerke. Verder ook snelgoedtreinen naar Schaarbeek en Brussel.

De zeldzame reizigerstreinen gingen naar Oudenaarde en Geraardsbergen. 's Zondags deden ze ook Oostende aan.

Reeks K : Stoomlokomotief type 81

Tweeplogenstelsel
10 plandagen

Daggemiddelde : 125 km

Deze reeks was opgebouwd uit bedieningstreinen naar minder grote stations zoals Ronse, Geraardsbergen, Zottegem, Tielt en

Mechelen. Verder deden deze lokomotieven ook doorgaande treinen naar Leuven en Monceau.

Reeks L : Stoomlokomotief type 81

=====
Twee ploegenstelsel
03 plandagen

Dagmiddelde : 55 km

De reeks L omvatte enkel reservediensten waarbij de typen 81 ingezet werden voor bijzondere en onregelmatige goederentreinen.

Reeks M : Zonder lokomotief

=====
Twee ploegen machinisten werden met zoals de lokomotieven in de reeks L reserve gezet om in geval van nood dienst te doen in een van de andere reeksen.

Reeks R : Stoomlokomotief type 53

=====
Drieploegenstelsel
09 plandagen

Dagmiddelde : 69 km

Rangeerdiensten te Gent-Sint-Pieters, Gent-vorming, Merelbeke-vorming en Melle.

Reeks S : Stoomlokomotief type 53

=====
Drieploegenstelsel
01 plandag

Dagmiddelde : 81 km

Rangeerdienst te Gent.

Reeks T : Stoomlokomotief type 53

=====
Drieploegenstelsel
01 plandag

Dagmiddelde : 81 km

Rangeerdienst te Merelbeke-stelplaats.

Reeks U : Stoomlokomotief type 53

=====
Twee ploegenstelsel
01 plandag

Dagmiddelde : 54 km

Rangeerdienst in de wagenwerkplaats Gentbrugge.

Reeks V : Stoomlokomotief type 51

=====
Twee ploegenstelsel
02 plandagen

Dagmiddelde : 54 km

Rangeerdienst te Gent-Sint-Pieters en enkele lokale goederentreinen naar Ledeburg en Merelbeke.

Reeks W : Stoomlokomotief type 51

=====
Twee ploegenstelsel
01 plandag

Dagmiddelde : 54 km

Met standplaats Deinze rangeert "de Geit" in dit station.

Reeks A

458

2	D	atlv.	Gent S.P.	11.30	12.40	12.50			16		D A 2		19.15		
	9053		Dostendek	13.27	15.30	8	8	130		9078	Gent S.P.	Brussel N	19.26	21.3	7.15
	9078		Gent S.P.	17.14	19.17					9105		Gent S.P.	22.40	0.36	
		□ door	A5 b		19.20					D		Atlv.	1.15	1.25	
					19.30						0		2.30		
5	D	atlv.	Gent S.P.	5	5.50	6.00			5.6		D A 5		12		
	1178		Leuven		6.50	8.12				D	atlv.	Gent S.P.	12.40	12.50	
	1011		Gent S.P.	9.9	10.27	7				9538	Gent S.P.	Antiv. L.O	13.33	15.22	7
	D		atlv.	11.5	11.15			170		2187		Gent S.P.	16.13	17.55	
		□ door	A5 b		12		5.30			D		atlv.	18	18.10	
											0		19		8.30
D	na	1011	5							D	□ A 5		10.30		
	□ door	A5 b in								A	Gent S.P.	atlv.	11.5	11.15	
	station									D		0			
											atlv.	Gent S.P.	12.40	12.50	
											9538 /	2187		19	

Rocky B

Nummerlijsten N.H.M.B.S.

Wegens technische problemen was het onmogelijk de laatste aanpassingen aan de lijst te doen. Daarom vermelden we ze hier even in het kort :

op 28/05/90 verhuisden :

5201, 5202, 5205, 5211 van Ronet naar Labour
5401, 5403, 5404, 5407 van Kortrijk naar Merelbeke

Wij danken U voor uw begrip.

NUMMER	BOUWER	LEVERING	STELPLAATSEN	UIT	GES	PV	OPMERK
202 001	5201 AFB	31-03-55	MUT FEO MUT FEO	06-03-59 14-01-60 26-05-78 28-05-90	MUT		G
202 002	5202 AFB	26-04-55	MUT MBX FEO	01-04-76 26-08-78 28-05-90	MUT		
202 003	5203 AFB	27-04-55	FEO MUT FEO MUT MFM MUT	21-05-55 04-05-55 04-01-62 23-08-62 08-12-64 21-09-67	FEO		> 5302
202 004	5204 AFB	20-04-55	MUT MFM MUT	29-05-72 12-12-78 01-08-89		28-02-89 301	
202 005	5205 AFB	09-06-55	FEO FSR MFM MUT MBX FEO	11-09-61 28-08-62 01-03-65 28-05-65 01-04-76 28-05-90	MUT		omb
202 006	5206 AFB	04-05-55	MUT MFM MUT	24-01-69 11-12-78 03-06-84	FEO		> 5307
202 007	5207 AFB	06-05-55	MUT LJ	12-08-74 02-06-84	FEO		> 5317
202 008	5208 AFB	17-05-55	MUT FEO FSR MFM MUT	15-07-55 11-09-61 12-09-62 20-10-66 21-11-66	FEO		> 5318
202 009	5209 AFB	20-05-55	MUT FEO MUT FEO MUT MBX FEO	15-07-55 18-05-62 24-02-64 02-05-64 28-05-65 03-06-84 18-01-89	MUT		
202 010	5210 AFB	01-06-55	MUT FEO FSR MFM	06-10-55 11-10-61 22-08-62 01-11-66	FEO		> 5320

NUMMER	BOUWER	LEVERING	STELPLAATSEN	UIT	GES	PV	OPMERK
202 011 5211 AFB		06-06-55	FEO 09-06-55 MUT 26-08-55 FEO 21-08-61 FSR 17-08-62 MIKM 23-08-62 MUT 06-06-64 MBX 03-06-84 FEO 28-05-90	MUT			expo 58
202 012 5212 AFB		27-05-55	MUT 30-08-55 FEO 20-07-61 FSR 11-07-62 MIKM 10-10-64 MUT 15-01-65 MBX 03-06-84	FEO			omb
202 013 5213 AFB		24-06-55	FEO 07-07-61 FSR 09-07-62 MUT 11-07-62 MIKM 21-10-63 MUT 20-01-65 MIKM 01-11-66	FEO			omb
202 015 5405 AFB		18-02-55	MUT 25-04-55 FEO 29-09-56 FSR 21-10-66 FEO 01-01-82		03-12-81	15	>204 005
202 016 5406 AFB		16-02-55	MUT 23-03-55 FEO 29-09-56 FSR 21-10-66 FEO 01-04-85		13-02-85	109	>204 006
202 017 5407 AFB		28-02-55	MUT 08-08-55 FEO 31-05-56 FSR 01-12-66 FEO 28-05-90	MUT			Gr >204 007
202 018 5408 AFB		07-03-55	MUT 01-08-55 FEO 29-09-56 FSR 12-11-66 FEO 01-05-86		11-03-86	145	>204 008
203 001 5301 AFB		02-07-55		MUT			omb
203 002 5215 AFB		14-07-55	MUT 01-07-83	FEO			omb ex 5302
203 003 5303 AFB		15-07-55		MUT			omb
203 004 5304 AFB		13-09-55		MUT			omb
203 005 5305 AFB		18-07-55		MUT			omb
203 006 5306 AFB		27-07-55		MUT			omb
203 007 5214 AFB		29-07-55	MUT 01-07-83	FEO			omb ex 5307
203 008 5308 AFB		01-08-55		MUT			omb
203 009 5309 AFB		06-08-55		MUT			omb
203 010 5310 AFB		12-08-55		MUT			omb
203 011 5311 AFB		24-08-55		MUT			omb
203 012 5312 AFB		25-08-55		MUT			omb
203 013 5313 AFB		29-08-55		MUT			omb
203 014 5314 AFB		03-09-55		MUT			omb
203 015 5315 AFB		07-09-55		MUT			omb
203 016 5316 AFB		23-09-55		MUT			omb
203 017 5216 AFB		22-09-55	MUT 12-03-79 FEO 28-05-90	MUT			omb ex 5317
203 018 5217 AFB		30-09-55	MUT 01-11-66 MIKM 21-11-66 MUT 22-11-67 MIKM 29-05-72	MUT			omb ex 5318
203 019 5319 AFB		12-07-55	MUT 01-11-66 MIKM 26-05-78 MBX 11-12-78	MUT			
204 001 5401 AFB		24-01-57	FGR 15-02-65 MIKM 26-05-78 FEO 28-05-90	MUT			GrG

NUMMER	BOUWER	LEVERING	STELPLAATSEN	UIT	GES	PV	OPMERK
04 002	5402 AFB	14-02-57	FSR 02:09:64 MUT 10:10:64 MKM 10:01:69 FEO 01:07:84		08:06:84	75	
04 003	5403 AFB	27-02-57	FSR 08-03-65 MKM 29-11-67 FEO 28-05-90	MUT			Gr > MUSEUM
04 004	5404 AFB	13-03-57	FSR 08-12-64 MKM 26-09-67 FEO 28-05-90	MUT			GrG
05 001	5501 BN	26:05:61	NK 22:08:61 GMN 01:06:61 NK 01:10:82 LJ 01:06:86	MUT			G
005 002	5502 BN	09:06:61	NK 04:09:61 GMN 19:01:62 NK 05:09:66 GMN 01:10:82 LJ 01:06:86	MUT			
005 003	5503 BN	15:06:61	NK 15:09:61 GMN 01:10:82 LJ 01:06:86	MUT			
005 004	5504 BN	22:06:61	NK 25:09:61 GMN 01:10:82 LJ 31:05:87	MUT			
005 005	5505 BN	29:06:61	GMN 11:05:73 NK 28:05:76 GMN 11:07:80 LJ 01:10:82	NK			B1 el.verw
005 006	5506 BN	06:07:61	FEO 27:07:66 LJ 24:04:80 NK 01:10:82 LJ 03:06:84	NK			
005 007	5507 BN	13:07:61	GMN 28:05:78 NK 01:10:82 LJ 03:06:84	NK			
005 008	5508 BN	14:07:61	FEO 19:11:66 LJ 1:08:79 NK 01:10:82 LJ 03:06:84	NK			
005 009	5509 BN	07:08:61	NK 27:09:61 GMN 03:06:84	NK			
005 010	5510 BN	17:08:61	NK 26:09:63 FVY 25:10:79 LJ 01:10:82	NK			B1 el.verw
005 011	5511 BN	22:08:61	NK 01:12:66 LJ 11:01:80 GMN 03:06:84	NK			
005 012	5512 BN	30:08:61		NK			
005 013	5513 BN	30:08:61	FEO 06:12:66 LJ 06:03:72 NK 18:01:74 GMN 03:06:84	NK			
005 014	5514 BN	05:09:61	FEO 12:12:66 LJ 25:10:79 FVY 03:06:84	NK			

NUMMER	BOUWER	LEVERING	STELPLAATSEN	UIT	GES	PV	OPMERK
205 015	5515 BN	14:09:61	FEO LJ GMN LJ	17:12:66 14:03:73 11:01:80 01:10:82	NK		B1 el.verw
205 016	----	20:09:61	NK	01:12:69		05:11:69	095
205 017	5517 BN	26:09:61			NK		
205 018	5518 BN	02:10:61	NK FVY	26:09:63 03:06:84	NK		
205 019	5519 BN	09:10:61	FEO	22:09:70	NK		
205 020	5520 BN	16:10:61	NK FVY NK GMN	27:05:71 06:06:74 + + 03:06:84	NK		
205 021	5521 BN	20:10:61			NK		
205 022	5522 BN	26:10:61	NK	01:03:84		27:01:84	65
205 023	5523 BN	02:11:61	NK LJ	+08:79 01:10:82	NK		B1 el.verw
205 024	5524 BN	08:11:61			NK		
205 025	5525 BN	14:11:61			NK		
205 026	5526 BN	20:11:61			NK		
205 027	5527 BN	24:11:61	NK FVY	26:09:63 03:06:84	NK		
205 028	5528 BN	29:11:61	NK LJ	14:03:73 12:02:79	NK		
205 029	5529 BN	07:12:61	NK FVY NK LJ	09:10:72 25:10:73 24:04:80 01:10:82	NK		B1 el.verw
205 030	5530 BN	13:12:61	NK FVY	25:10:73 03:06:84	NK		
205 031	5531 BN	20:12:61	NK GMN	11:05:73 03:06:84	NK		
205 032	5532 BN	27:12:61	NK FEO LJ GMN	04:01:62 22:09:70 26:06:74 03:06:84	NK		
205 033	5533 BN	03:01:62			NK		
205 034	5534 BN	09:01:62	GMN	03:06:84	NK		
205 035	5535 BN	15:01:62	FEO GMN	01:10:70 16:01:74	NK		
205 036	5536 BN	19:01:62	GMN NK LJ GMN	11:01:74 12:02:79 11:07:80 03:06:84	NK		
205 037	5537 BN	25:01:62	NK FVY GMN	09:10:72 28:05:78 03:06:84	NK		
205 038	5538 BN	31:01:62			NK		
205 039	5539 BN	20:02:62	NK FVY	06:06:74 03:06:84	NK		
205 040	5540 BN	28:02:62	FEO NK LJ	02:01:69 03:06:71 01:10:82	NK		B1 el.verw

Museumlijnen

Stoomtram Hoorn = Medemblik

Ook voor de tweede te beschrijven museumlijn viel de keuze op een Nederlandse, nl. meer bepaald de "Stoomtram Hoorn-Medemblik". Deze lijn - die het station Hoorn via het vlakke Westfriesche landschap met Medemblik verbindt, is de oudste museumlijn in Nederland. In 1967 ging de museumwerking heel summier in actie. Met een stoomlokomotief, enkele tramrijtuigen en een diesellokomotief werd de museumexploitatie ingezet. Tijdens de eerste jaren werd trouwens ook nog het goederenvervoer op deze zeer landelijke lijn voor de N.S. uitgevoerd. Doch zeer snel ontwikkelde deze vereniging zich tot één van de stevigste museumbedrijven bij onze noorderburen. Doch ook de verschillende problemen en de moeilijke positie waarop elke museumlijn wankelt ging de SHM niet voorbij.

De lijn :

Ongeveer 40 km ten noorden van Amsterdam - op de lijn naar Enkhuizen, bevindt zich het oude depot van Hoorn. Naast het N.S.-station heeft men een viersporige materieelloods met bijgebouwde werkplaats. Door de reorganisatie van de N.S. kon de stichting dezeloods - die nog in zeer goede staat verkeerde - overnemen en dadelijk er al het materieel stallen. Vanaf een aangelegd perron aan de achterzijde van het station vertrok de stoomtrein, eerst doorheen de wijken van de kleine, historische stad Hoorn maar al vlug bevindt de trein zich in het nog enigszins polderlandschap. Talrijke zure weiden en beemden worden door kleine watermolens geirrigeerd en hier en daar een boerderij vormen het vaak eentonige uitzicht vanuit de rijdende trein. De 20 km-lange lijn wordt in een slakkegangetje afgehandeld en hierdoor zijn de kleine tussenstations een ware afwisseling. Te Zwaag staat de tweedeloods van de SHM en hierin wordt al het nog niet gerestaureerde materieel opgesteld. De overige dorpsstations onderbreken de rust van het land niet, doch - door het feit dat ze alle aan privé-personen verhuurd zijn - geven ze niet de spoorwegsfeer weer. Bij het binnentreden van Medemblik verandert het beeld duidelijk : deze kleine gemeente aan het IJsselmeer leeft van de vissersbedrijvigheid en langs de lijn dan ook enkele oude bedrijven, een typische scheepswerf en lieflijke riviertjes. Doch het eindpunt - juist achter de hoge dijk - biedt de toerist weinig. In het station is het V.V.V.-museum gevestigd en in de gemeente heeft men een museum van stoomtuigen, doch dit wordt wel vermeld maar niet behoorlijk aangeduid. De wachttijd is lang en de gewoonlijk harde westenwind maakt het wachten gewoonlijk niet zo aangenaam.

De ontwikkelingsplannen :

Doch het unieke van de museumlijn is de organisatie : in de zeventiger jaren werd een grootscheeps plan opgezet om zowel het materieel in perfekte staat te brengen, maar ook het emplacement te Hoorn historisch weer te geven.

In eerste instantie werd een behoorlijke werkplaats uitgebouwd achter deloods heeft men een goed uitgeruste metaalwerkplaats met alle mogelijke machines. Deze worden gerund door

betaald personeel, bijgestaan door vrijwilligers. Een smidse en een werkplaats voor kleinere herstellingen geven deze instelling een beeld van een modern bedrijf. Anderzijds heeft men geopteerd om alle locomotieven praktisch van de grond af te herbouwen. Alle locomotieven krijgen een nieuwe ketel en alle slechte onderdelen worden gewoon vernieuwd. Hierdoor duurt een restauratie meestal een vijftal jaar. De rijtuigen krijgen een identieke behandeling doch - zoals bij vele museumlijnen - is het onderhoud minder doorgedreven. Doch de stoomlokomotieven zijn ware pareltjes van onderhoud en netheid. Het koper blinkt in het helle zonlicht en in de tenders en de karosserie kan men zich spiegelen.

Anderzijds werd ook het emplacement volledig afgewerkt : eerst kwam deloods aan de beurt. Het interieur is zo verzorgd dat men op alle momenten de bezoekers het niet ingezette materieel kan voorstellen. Het niet gerestaureerde materieel is voor de ogen weggeborgen en ook de stocks zijn onzichtbaar.

Dan werd het geheel uitgebouwd : eerst werd een oud seinhuis verderopgebouwd en volgens de oorspronkelijke plannen gerestaureerd. Dit seinhuis zal dan ook dienen voor de signalisatie en de dispatching op de lijn. Nieuwe Perrons werden aangelegd en overal werden oude attributen opgesteld. De overwegen werden handbediend, bloembakken, ...

Als laatste verwijzenlijking is een nieuw stationsgebouw volledig gebouwd volgens de oude plannen voor deze lijn. Het gebouw bestaat uit een middendeel - met loketten en twee zijvleugels als wachtaal en als buffet. Op dit ogenblik is slechts één zijgevel gebouwd doch alles werd voorzien om het gehele station op te richten.

De exploitatie :

Gedurende jaren kende men een uitgebreide dienst, vanaf ca. 10.00 tot 18.00 en dit dagelijks gedurende het zomerseizoen. Dit programma werd versterkt met een festival, gastronomische avondritten en kerstritten. Doch in 1986 waren de kosten hiervoor zo hoog geworden dat een faillissement dreigde. Daarom heeft men nadien drastisch gesnoeid in het aantalritten en werden de niet winstgevende activiteiten geschrapt. Samen met een algemene prijsverhoging is men thans weer gezond en is men de grootste museumlijn gebleven.

Voor de exploitatie heeft men 6 bedrijfsklare stoomlokomotieven, waarvan er steeds 3 à 4 rijklaar zijn en twee in onderhoud of restauratie. Twee overige machines staan nog steeds afgesteld. Voor de rangeerdienst heeft men een aantal diesellokomotieven, waar echter geen restauratie doorgevoerd wordt en die zolang rijden tot ze een onherstelbare schade oplopen. Dan worden ze vervangen door een nieuwe aankoop.

Blikvanger voor de museumlijn is "Bello". Deze lokaalstoomlokomotief deed jarenlang dienst bij de Staatsspoorwegen en de N.S., werd dan opgesteld als standbeeld. In erbarmelijke staat werd deze locomotief opgekocht en gedurende een restauratie die meer dan 8 jaar duurde praktisch volledig nieuw gebouwd. Thans verzekert deze lok een groot gedeelte van deritten.

Een tweede opmerkelijke locomotief is het nummer 5 : gebouwd door La Meuse en jarenlang gebruikt door de Stikstofffabriek te Sluiskil is eenzelfde locomotief als "Bebert". Thans ondergaat deze locomotief een volledig onderhoud met het aanbrengen van een

nieuwe ketel en een algemene behandeling van de overige delen.

Het rijtuigpark bestaat gedeeltelijk uit oude tramrijtuigen op normaalspoor (dus historische rijtuigen), anderzijds uit platformrijtuigen afkomstig van Duitse privé-maatschappijen en uit Oostenrijk. Verder heeft men nog een aantal vierassige platformrijtuigen en een restauratierijtuig van de S.B.B., afkomstig van de Seetallijn.

Lijst van het materieel :

Stoomlokomotieven :

16	Bt	Jung	9846	1943	ex Georsmarienhutte	*
	Bt	Henschel	18776	1921	ex Gooische Stoomtram	*
	Ct	Hanomag	9857	1922	ex Limburgse Stoomtram	*
	Bt	Jung	1268	1908	ex Gasfabr. Rotterdam	
7742	Ct	SChwarzk.	5249	1914	ex N.S. "Bello"	*
	Bt	Hohenzoll.	413	1887	ex Neuhoffnungshutte	
	Dt	Hohenzoll.	4289	1922	ex ANNA 6 Alsdorf	
	Bt	Orenst.	8319	1918	ex Suikerfabr. Zevenh.	
	Ct	La Meuse	3252	1929	ex Stikst. Sluiskil	*

* Rijvaardig

Diesellokomotieven :

BB	Orenstein	1938	ex Hoogovens IJmuiden
BB	Baume & Marpent	1953	ex Hoogovens IJmuiden
B	Schöma	1961	ex Overslag Amsterdam
BB	Spoorijzer/Deutz	1943	ex Gasfabriek Haarlem
B	K.H.D.	1956	ex Demka Utrecht

Beschrijving LSV-materieel 8

46.37

Cirrijtuig

Als eerste beschrijving van ons materieel bespreken we in het kort de technische kant van het Cirrijtuig 1001973.

LOOPBAAN LSV :

Bij een toevallig bezoek aan de stelplaats van Hasselt werd de aandacht van een van onze leden getrokken door een vreemd rijtuig. Deze persoon liet zijn werk in de steek om tot de inspectie van de wagen over te gaan. Het ging om een originele "donderbus". Na het nodige papierenwinkel kon men overgaan tot de aankoop van deze wagen. Op 18 januari 1983 werd de brief voor de aankoop van deze wagen ondertekend door de spoorwegen.

In de loop van april werd de wagen overgebracht naar Zolder. De restauratie van de wagen werd dusdanig aangevat dat deze kon dienen als werkwagon. Aan het einde van de maand mei van datzelfde jaar was de wagen voor dat doel ingericht. Het eerste kompartiment werd voorlopig ingericht als eet- en kleedruimte, het tweede kompartiment - oorspronkelijk slaapruimte - werd gebruikt als werkplaats en stapelruimte. Het laatste kompartiment werd dan opslagplaats voor bouten, klein materiaal en gereedschappen.

Verder werden er plannen gemaakt om deze wagen als tentoonstellingswagen te gebruiken, omdat er op mijn geen andere mogelijkheid was om een permanente tentoonstelling uit te bouwen. Deze zou dan op een van de afstelsporen van de K.S. geplaatst worden zodat de bezoekers hun wachttijden konden doden.

Om dat mogelijk te maken werd een metalen goederenwagen aangekocht en ingericht als magazijn. Het Cirrijtuig kreeg vanaf 1985 een verjongingskuur over zich. Eerst werd de dakkleding en een deel van het houten dak - volledig vervangen door een nieuwe dakbedekking in roofing, dit werk werd uitgevoerd door een privé-firma. Het interieur werd volledig verwijderd en alle wanden werden bekled met klikplanken en ook de elektrische installatie werd volledig vernieuwd. In het eerste kompartiment werd een boonbank voor de verkoop van ticketten en souvenirs ingericht en het grotere tweede kompartiment werd tentoonstellingsruimte en hier zouden de Limburgse spoorwegen aan het publiek voorgesteld worden. Maar niet alleen inwendig werd de wagen aangepast. Ook de buitenbekleding werd onder de vensters volledig verwijderd en vervangen door nieuwe beplating en hierbij werden ook de diverse sierstrips vervangen. Bij deze werken kwam men uit op het feit dat één van de (houten) langsbalken van de vloer door een vroegere brand gedeeltelijk vernield was en ook deze balk werd gedeeltelijk vervangen. Hierdoor moest ook de volledige vloer binnen het rijtuig vernieuwd worden.

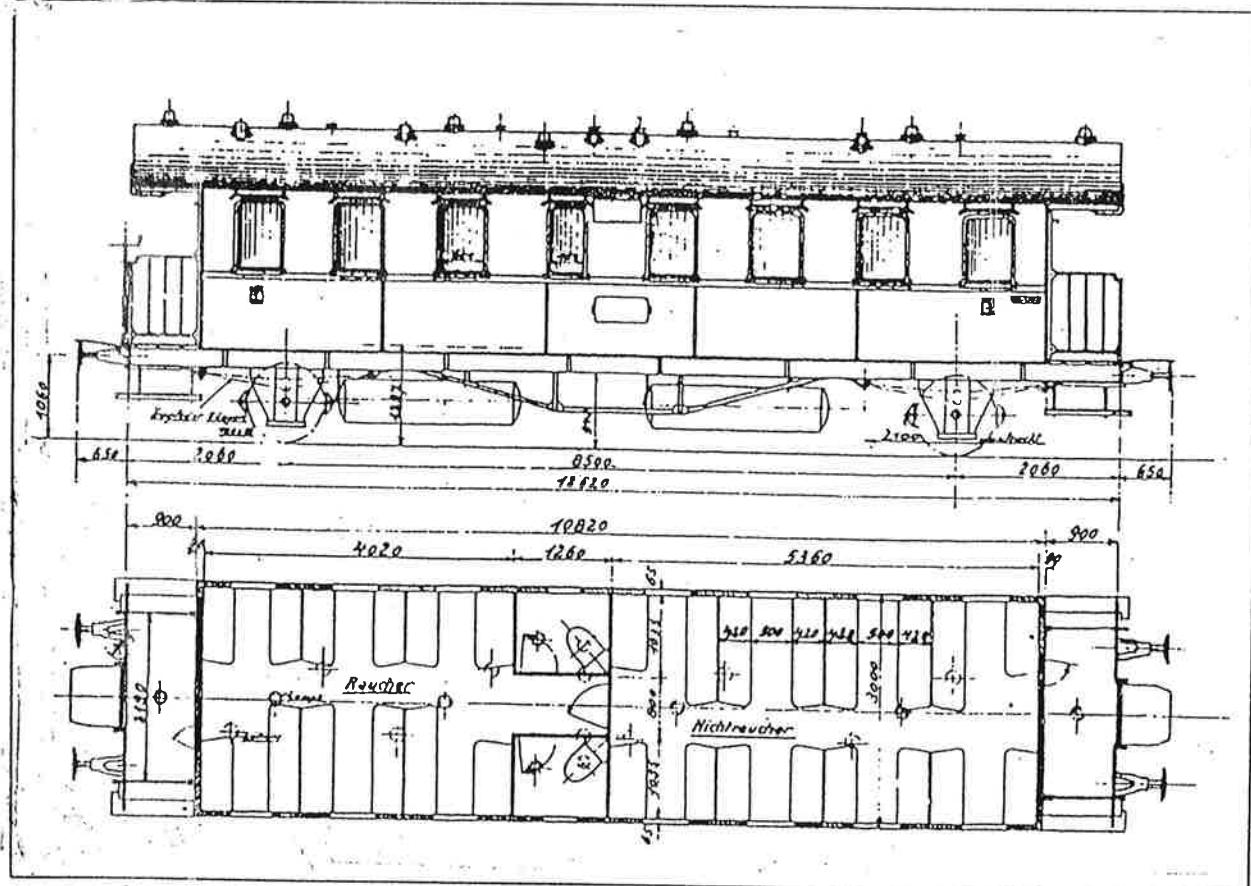
Doch de weigering van de K.S. om de reizigers nog te Zolder te laten opstappen, zette het licht op rood voor de verdere herstelling. De wagen had geen nut meer en bleef dan gedurende ca. 3 jaar afgesteld. Bij de verhuizing naar As ging deze wagen op 24 juni naar zijn nieuwe inzetplaats.

Nu werd beslist om vanaf 1992 deze wagen te gebruiken als rijdend buffet vooral in de verbinding naar Waterschei, dit tussen de beide Oostenrijkse Bi-rijtuigen. Om dit te verwesenlijken werd de reeds ingebouwde tentoonstelling verwijderd en wordt deze vervangen door een aantal MI-banken gerecupereerd te Genebos en in de zomer van 1990 werd één zijde volledig herschilderd in de definitieve kleurstelling. Thans zijn er nog diverse werken uit te voeren : één zijkant moet nog afgewerkt worden, er moeten intercirculatiebruggen aangebracht worden, de platforms moeten aangepast worden en ook het interieur zal de nodige wijzigingen ondergaan.

LOOPBAAN NMBS :

Maar waar versleet dit rijtuig zijn dagen voor zijn afstelling te Hasselt ? Dit rijtuig werd waarschijnlijk in 1924 gebouwd door de Wilhelms Hütte te Mülheim. Na de tweede wereldoorlog kwam deze wagen over als oorlogsbuit. Het omvatte 7 reizigerskompartimenten, in een verdeling 3-4 en gescheiden door een W.C., doch zijn gebruik in België werd beperkt als pakwagen.

Na een jarenlange inzet als pakwagen werd deze wagen omgebouwd tot werkwagen van de dienst Elektrische Signaal en kwam berecht in de groep Liège. Tijdens haar werktijd bij de ES stond ze lange tijd te Liège-Guillemins. Deze ombauw bestond uit het verwijderen van het interieur, het aanbrengen van rekken in het gedeelte magazijn en van het in te richten eetplaats met 4 bedden. In de loop van 1981 werd de wagen buiten dienst gesteld en in 1982 afgevoerd voor sloping naar Hasselt, waar de door de TTZ werd ontdekt.

TECHNISCHE KENMERKEN Cij-riituij

Bouwer : Wilhelmus Hütte Mülheim
 Bouwjaar : 1924

Aantalassen : 2

Afmetingen

Totale lengte :	13.900 mm
Lengte kast :	10.900 mm
Lengte chassis :	12.700 mm
Totale breedte :	2.950 mm
Breedte kast :	mm
Hoogte buffers :	1.050 mm
Hoogte vloer :	1.200 mm
Hoogte dak :	3.900 mm
Hoogte kroonlijst :	mm
Hoogte van de eerste trede	530 mm
Hoogte van de tweede trede	370 mm
Lengte van de kompartimenten :	1.350 mm
Breedte (inwendig)	2.750 mm
Aantal plaatsen 3de klasse	70 pl.
Massa : leeg oorspronkelijk	kg
leeg na ombouw	11.050 kg
Radstand :	8.300 mm
Diameter van de wielen :	950 mm
Maximale snelheid :	40 km / h
Herkomst :	
- Aankomstig :	NMBS
- Aankoop :	werkwagen groep ES
- Aankomst te Zolder :	01-03-83
- Aankomst te As :	24-06-90

Deze wagen is naar België gekomen in de loop van 1947 en gebruikt als metalen pakwagen voor goederentreinen.

Modelbouw :

Nurnburger Messe :

Overzicht :

Het jaar 1991 zal op modelbouwgebied een heel kalm en beleurgstellend jaar worden, zowel in het algemeen als op Belgisch vlak. De enige tendens is dat er geen echte tendens is : door de eenmaking van de beide Duitstadden is de markt ook naar dit land uitgebreid met verschillende Duitse modellen in "Reichsbahn" uitvoering. Verder gaan men nog steeds terug naar de vroegere Länderbahnen, doch hier gaat het vooral om reeds voorheen aangekondigde modellen die nog niet geleverd werden. Opmerkelijk is ook dat zowel Roco als Fleischmann resoluut hun modellen in wisselstroomuitvoering uitbrengen.

En België ? : in feite niets. Roco heeft het uitbrengen van de reeksen 20 en 55 naar 1992 en 1993 verdaagd en bij de overige merken hebben helemaal geen Belgisch materieel. Enkel Klein kondigt de reeds uitgebrachte reeks 60 in verschillende versies aan : eerst uitvoering wordt de volledige gele versie in Italiaanse uitvoering, nadien de oorspronkelijke schildering en nieuwe nummering (eind 1991) en nadien de gele uitvoering (1992).

Anderzijds komen de MI-rijtuigen in de drie verschillende uitvoeringen en waarschijnlijk ook het stuurstandrijtuig uit, waardoor het samenstellen van een echte Belgische reizigerstrein mogelijk word. Volgens geruchten zou Klein nadien werken aan een model van de reeks 52-53-54 voor de verschillende landen, uiteraard een zeer vruchtbaar model. Märklin blijft men zijn project van een Belgische elektrische lok vrij vage.

Voor België moet men naar de artisanale konstrukteurs : Mathu Models brengt een reeks 26 in verschillende versies maar tegen een hoge prijs. Jocadis kondigt de stoomlokomotieven type S en G6 aan (in bouwkit). Het rijtuig type L komt tegen de zomer uit in verschillende uitvoeringen en nadien komen de K-rijtuigen. Anderzijds ook diverse onderdelen (seinen, stations, ...) die een Belgische modelbaan mogelijk maken.

Per merk :

* Roco *

Periode I :	Mallet BBII (Beieren) + rijtuig
Periode II :	Reeks 74 met platform-rijtuigen
	Reeks E32 met drieassige rijtuigen
Periode III :	Reeks E18 met ombouwrijtuigen
	oude rijtuigen en wagens (platte, rongewagen)
Periode IV :	Reeks 50 (gemakkelijk om te vormen tot NMBS type 25)
Periode V :	Reeks 290 (rood-beige)
	Reeks 23 (museumlok 23 105)
	Reeks 420 (S-bahn met reclameschildering)
	Reeks 103 (rood)
	Reeks 111 + rijtuigen (Lufthansa)

DBB : Reeks 1044 (laatste bouwreeks) + rijtuigen
 SNCF : Reeks X 2700 (TEE), al voorig jaar aangekondigd
 FS : Reeks 345 (diesel) en 645 (elektrisch)
 NSB : Reeks E1 16 (nieuwe elektr. lok)
 SJ : Reeks Rc 5 (elektr. lok) en T 44 (diesellok)

* Märklin *

DE : Reeks 01.10 (stoomlok)
 Reeks 110 en 151 in nieuwe rode schildering
 Reeks 216 in nieuwe rode schildering
 Reeks 275 (S-bahn-stel van Berlin)
 SBB : Reeks Ae 6/6 (groen en rood)
 SNCF : Reeks BB 26 000 (Sybic) - reed bestritten in België

* Fleischmann *

DB : Reeks 111 + rijtuigen (Lufthansa uitvoering)
 Reeks 120 + rijtuigen
 Reeksen 78 en 98 in vernieuwde uitvoering
 Reeks 50 met wannetender
 Reeks 218 in oorspronkelijke schildering
 Reeks 401 (ICE-stel in serieuitvoering)

DR : Sets met reeksen 94 en 50 en oude rijtuigen.

geen enkel model van een ander Europees land

* Trix *

DRB + DB : Reeks EP 3 (E 52) in oorspronkelijke uitvoering
 Reeks 140 in rode schildering
 - enkele oudere goederenwagen, waaronder een handkraan

* Rivarossi *

SNCF : Reeks CC 7100 (Elektr. wereldrekordhouder)
 FS : Reeks E 454
 SBB : Reeks Ee 3/3 (elektr. rangeerlok)

* Jouef *

SNCF : Reeks BB 26 000 (Sybic)

Type 212 van Roco

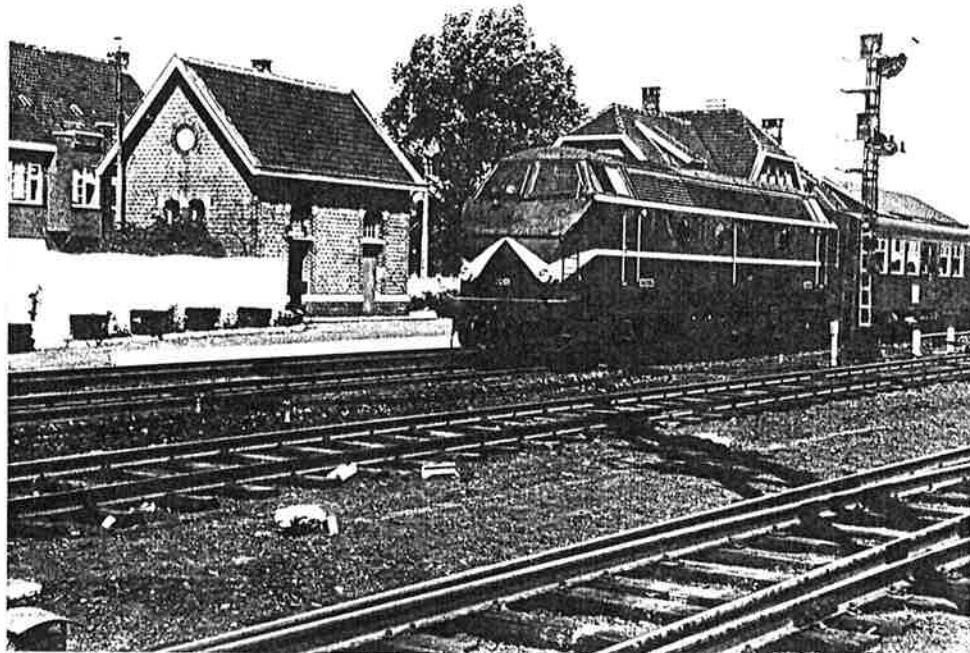
Roco :

Type 212 (oorspronkelijke versie) :

Deze firma bracht nu - in beperkte omvang - de reeks 62 in de oorspronkelijke versie uit. Er kwamen twee verschillende nummers uit, nl de 212 183 en de 212 144. Daar waar het eerste model slechts in de periode 1960-1971 kan worden gezien, heeft men met de 212 144 een dubbele slag: deze locomotief vindt nu nog steeds als museumlocomotief - rond in de uitgebrachte uitvoering.

Het technisch gedeelte bleef natuurlijk hetzelfde, de schildering is echter op het eerste zich nogal ruw. De gele banden op de zijwanden zijn te breed, doch bij het rijden op de modelbaan is de optische indruk echter wel zeer goed en de mooi gedrukte snor op de voorfronten geeft een juiste nabootsing van de modellen.

Met deze uitvoering zijn de normale schildering uitgepubl. zodat niet meer te verwachten valt dat Roco nog een verdere versie zal uitbrengen. Nochtans zijn er nog diverse bijkomende schilderingen die nogal afwijken van de uitgebrachte versies.

Live-steam

3. Zuigerstoommachine :

De zuigerstoommachine is het onderdeel van een stoominstallatie dat de warmte (stoom) omzet in mechanische arbeid. Deze omzetting gebeurt in een cilinder, waarin een zuiger, door de explansiewerking en het drukverschil aan weerszijden van de zuiger, heen en weer wordt bewogen. De heen-en-weergaande beweging moet worden omgezet in een draaiende beweging om een lokomotief aan te drijven. Hiervoor is een speciaal mechanisme uitgewerkt : het kruk-drijfstangmechanisme. Dit mechanisme heeft verschillende onderdelen zoals een krik, een drijfstang en een kruiskop. De kruiskop beweegt zich tussen twee leibanen om een rechtlijnige beweging van de zuigerstang te waarborgen. De kruiskop zorgt voor een scharnierende verbinding tussen de zuigerstang en de drijfstang. De kruiskop moet ook de zijdelingskrachten opvangen, daarop zijn er ook twee boorden aan beide kanten gemaakt om het tussen de leibanen te houden.

Wanneer het om een tweecilindermachine of een driecilindermachine gaat plaatst men een hoekverdraaiing van respectievelijk 90° en 120° tussen beide drijfstangen. Want een eencilindermachine kan in haar dode stand onmogelijk vertrekken.

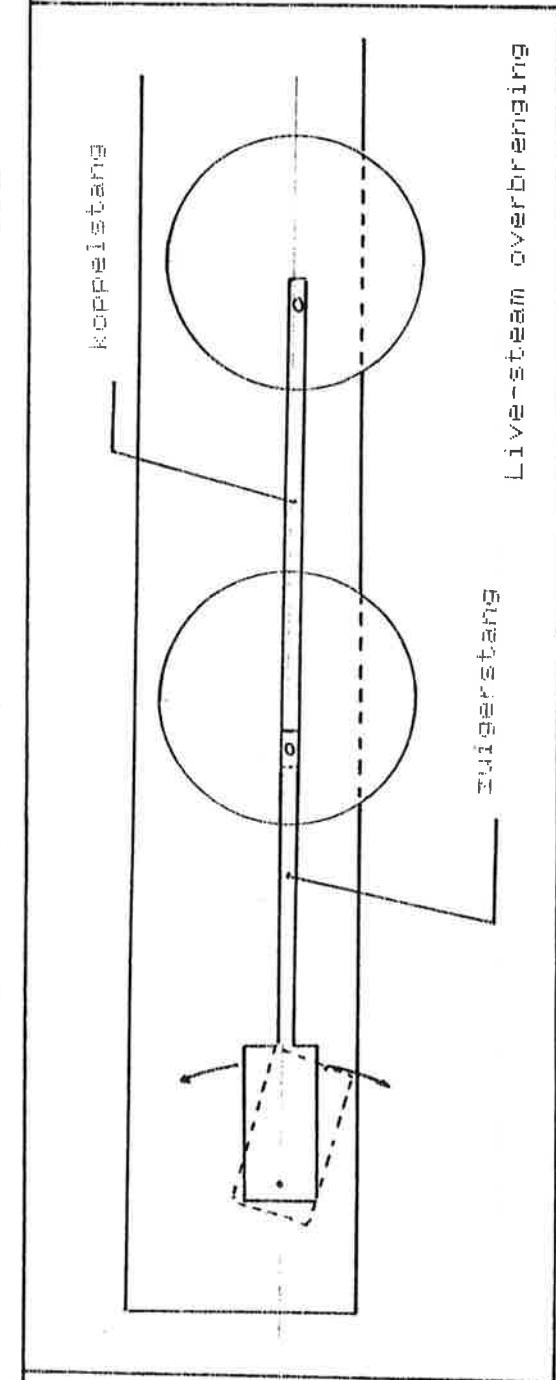
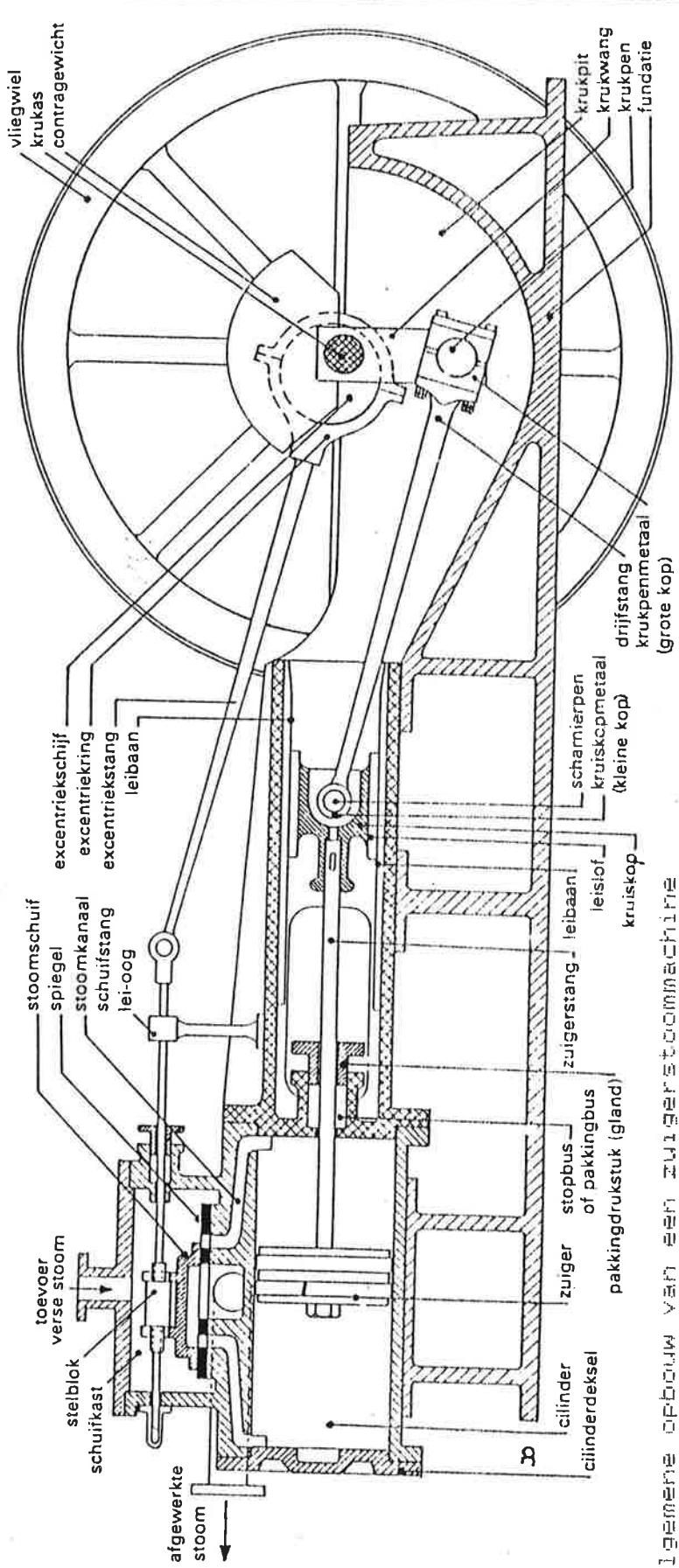
Wanneer het om kleine live-steam lokomotiefjes gaat past men wel eens het principe van de zwevende zuiger toe. Deze bestaat erin de zuigerstang rechtstreeks aan de koppelstang van de wielen te verbinden. Nu moet de zuigerstang wel een geringe hoekverdraaiing kunnen maken. Daarom mag de cilinder enkel aan de voorkant (niet de kant waar de zuigerstang uitkomt) scharnierend bevestigd worden. Dit principe is niet aan te raden op grotere schaalmodellen daar het met een groot krachtverlies gepaard gaat.

Om de kracht van een schaalmodel te laten overeenkomen met dat van zijn grote broer moet men wel de stoomverdeling laten gebeuren via een schaar en een krukas. Ook de druk in de ketel zou dan ongeveer moeten overeenkomen met die van zijn grotere broer. Want al denken de meesten dat dat toch niet kan, laat ik opmerken dat er heel grote warmteverliesen optreden door uitsluiting, wat met zijn grotere broer niet het geval is.

Hieronder en op de volgende bladzijde staan de schematische tekeningen van een overbrenging met een kruiskop (schema van een stoomwals of lokomobiel) en een vliegwiel. En die van de live-steam overbrenging met een zwevende zuiger.

Voor de volledige uitleg over het kruk-drijfstangmechanisme verwijjs ik naar het onderdeel "STOOMLOKOMOTIEF" in het tijdschrift.

Volgende keer : Algemene opbouw van een omkeerbare machine.

Lijm-stoom overbrenging

Stoomlokomotief

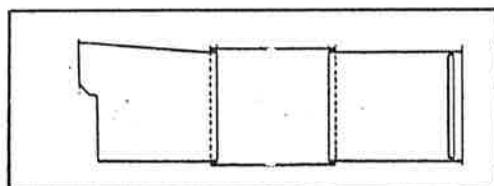
LANGSKETEL EN VLAMPIJPEN :

1. Langsketel :

De langsketel omvat het heel vlampijpstelsel. Het water moet de haard en de vlampijpen bedekken, maar boven het wateroppervlak blijft er plaats over voor de stoom. Doordat de langsketel een ronde doorsnede heeft, blijft het zelfs met inwerking van druk cilindrisch, zonder enige hulpmiddel. De langsketel is samengesteld uit verschillende segmenten uit extra-zacht staal. Deze segmenten zijn gewoon cilindrisch. Meestal hebben ze een groeiende diameter zoals de langsketel van de type 12 en -29. Deze vorm noemt men ook wel "telescopisch".

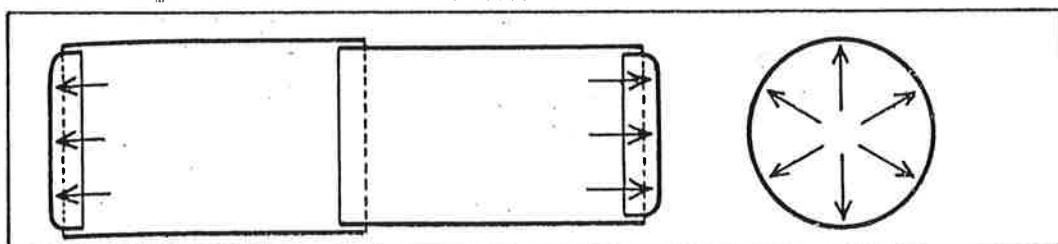
De langsketel van de type 1 bestaat uit drie segmenten, waarvan de middelste groter is dan de twee buitenste.

In een cilindrisch lichaam aan beide kanten afgesloten verdelen zich de krachten in twee richtingen.

- er ontstaat een kracht tegen de twee pijpenplaten, die de segmenten uit elkaar probeert te rukken.

- er ontstaat op de gehele omtrek van de ketel een kracht die de segmenten probeert open te plooiën. Hier is de kracht niet overal gelijk daar de onderkant nog een bijkomende druk onder vindt namelijk die van de massa.

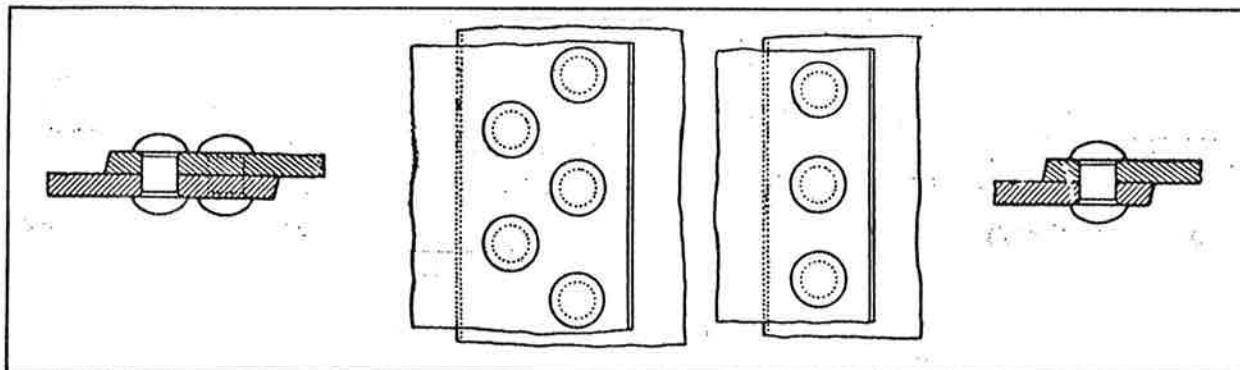
Om de platen aan elkaar te bevestigen bestaan er verschillende methodes :

1. Klinken :

Dit is wel de meest gebruikte methode, deze is onder te verdelen in drie soorten klinkverbindingen.

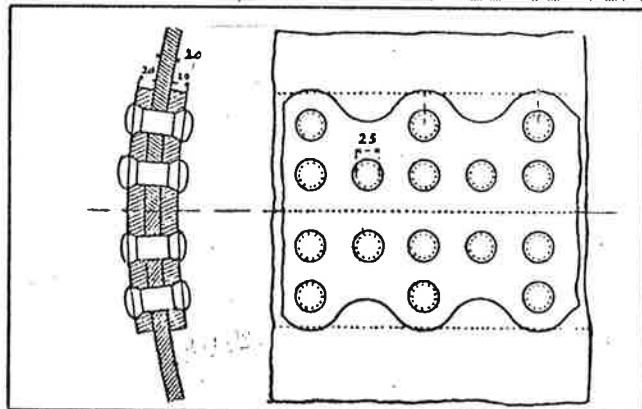
Lapverbinding: deze verbinding bestaat erin de twee uiteinden van de platen op elkaar te leggen en ze zo te klinken. Nu kunnen er één, twee of meer rijen klinknagels geplaatst worden om :

- de druk op te vangen
- de afdichting tussen de twee platen waterdicht te maken.

Enkele stripverbinding : hier gaat het om een andere soort verbinding, de twee uiteinden van de platen komen tegenover elkaar te staan, men legt er een plaat bovenop, en men klinkt de platen aan elkaar.

Dubbele stripverbinding: men gebruikt hetzelfde principe als de enkele stripverbinding. Maar men legt één plaat boven en één plaat onder de te verbinden platen.

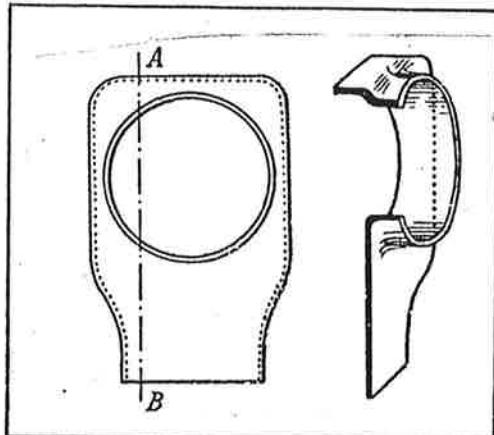
2. lassen

Deze manier van verbinden werd pas in de laatste jaren toegepast. Wel vergt deze manier van verbinden heel grote technische problemen, daar men er nog niet alles over weet.

2. Verbinding van de langsketel met de vuurkist :

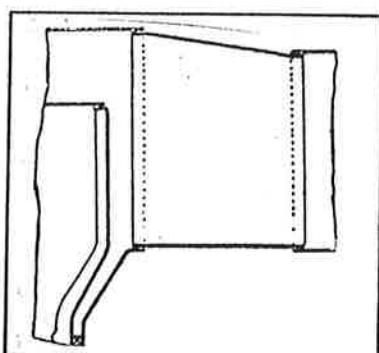
1. Belpaire vuurkist

Men plaats een zadelplaat om de verbinding tussen de rechthoekige vuurkist en de ronde langsketel mogelijk te maken. In de meeste gevallen wordt de zadelplaat uit tweedelen gemaakt om het smeedwerk te vergemakkelijken. Uiteindelijk klinkt men alles aan elkaar.

2. Crampton vuurkist:

De bovenste plaat van de vuurkist wordt rechtstreeks aan de langsketel geklonken. Soms wordt een conisch tussenstuk geplaatst om de diameterverschillen van beide delen op te vangen. Om de onderkant met elkaar te verbinden moet er dan weer wel een zadelplaat worden gemaakt, maar dan een die veel eenvoudiger is dan die voor een Belpaire-verbinding.

Dit type verbinding werd ook in België toegepast met onder meer de typen 1, 10 en 36.

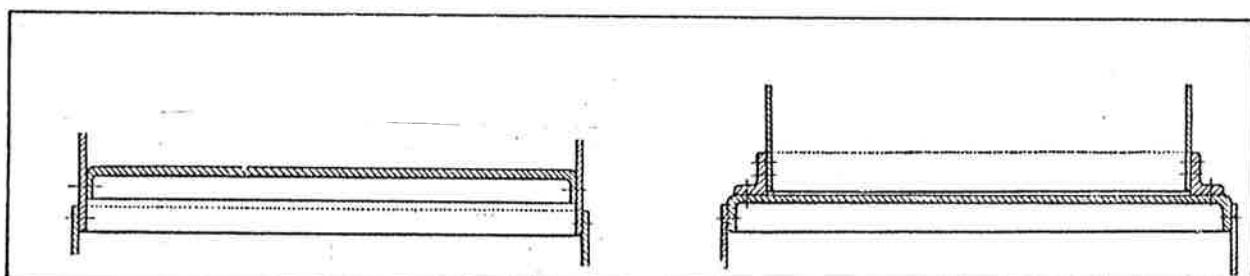
3. Verbinding van de langsketel met de rookkast :

Dit type verbinding verloopt heel wat vlotter dan dat van de vuurkist, daar het hier om een rond-ronde verbinding gaat. Deze kan ook op twee verschillende manieren gebeuren.

1. Door een segment met een grotere diameter op de langsketel te klinken.

2. De tweede mogelijkheid is een grotere pijpenplaat te maken met twee boorden, waarop de rookkast vast wordt geklonken.

Aktiviteiten van de LSW

Standplaats Zolder :

Zoals reeds vermeld in het vorige aktueel werd het ritsezoen in Zolder beeindigd op 7 oktober en werden er sindsdien geen enkel onderhoudswerk meer uitgevoerd aan het materieel, buiten het winter vast maken.

Wel werden diverse onderdelen reeds verhuisd, bijna de heel onderdelen van Nestor zijn te As aangekomen, diverse tentoonstellingsstukken waren ook van de partij om de nieuwe stelplaats te verkerken. Momenteel lopen de akkoorden bij de spoorwegen om de rest van het normaalspoormateriaal naar As te verhuizen.

Ook aan de grotere onderdelen werden werkzaamheden uitgevoerd om ze verhuis-klaar te maken.

Standplaats As :

Hier gaan de werken naar steeds verder, alhoewel we het in de winterperiode met een pak minder mensen moeten stellen, werden de werken aan Bebert al voor een groot deel beeindigd. Rest nog de waterdrukproef om hem weer op te bouwen.

De werken aan het buffetrijtuig werden gepland en ook de eerste fase werd uitgevoerd, het uitbreken van de bestaande tentoonstelling en het plaatsen van de banken (afkomstig uit de M-rijtuigen).

Beide werkwarens werden ontruimd om het materieel afkomstig uit Zolder te stoken.

En aan de gebouwen staan de werken ook niet stil, het buffet werd in ruwbouw afgewerkt en wacht op het dak. De metalen loods schiet ook op, nu staat er ongeveer een 15 m. onder daken.

Aan Bebert wordt nu met alle man en macht (alhoewel dit bij ons zeer gering is) gewerkt om hem voor te bereiden voor de waterdrukproef. Alle kranen van deze stoomlokomotief werden zowel inwendig als uitwendig volledig gezuiwerd. Ook de volledige ketelbeplating zal aan een grote onderhoudsbeurt onderworpen worden. Dan werd er aan de onderkant een grote inspectietocht gehouden, en daardoor werden verschillende nieuwe problemen gevonden waarvan er reeds verscheidene opgelost zijn. Verder wordt er gepland deze lokomotief volledig op te knappen aan de buitenkant en hem een volledig nieuw kleedje te geven. Deze zal te zien zijn tijdens ons volgend ritsezoen, komen kijken dus !

Ook aan het overige materiaal werden er werkzaamheden uitgevoerd, aan de binnenkant van het stationsgebouw werden de gewone onderhoudswerken uitgevoerd. Aan de diesellokomotief werden ook de onderhoudswerken aangevat, de vier batterijen werden, de winter verplicht het, terug opgeladen.

Raad van Beheer :

Gek het administratieve onderging wijzigingen, zo werd tijdens de A.L.V. op 18 januari jl. een nieuwe raad van beheer gekozen om het beleid van de vereniging te voeren. Een lijst van deze mensen staat afgedrukt op "Editoriaal".

Emplacement As :

Ook aan het emplacement deden wijzigingen zich voor, ditmaal niet zo zeer door onze werkende leden maar door de gemeente As. Deze heeft de volledige ingang zuiver gemaakt zodat het er weer toonbaar uitziet. Nu is het aan ons om tussen de sporen het onkruid te verdelen en de rommel op te ruimen voor mei. Daar zullen verschillende leden wel werk aan hebben.

Lijn As-Eisden :

Ook aan het kappen van de lijn werd gedacht. Het eerste deel van de lijn zal tijdens het krokusverlof gekapt worden. Dit zal al gebeurt zijn wanneer dit tijdschrift u toekomt.

LSV-Tijdschrift :

Wij bieden onze excuses aan voor de zetfout dat, in het vorige nummer was, daar de enquête niet bij het vorige nummer maar met dit nummer is ingelast.

Vooruitzichten 1991 :

Het ligt in onze vooruitzichten tijdens het seizoen 1991 volgende zaken voor te stellen :

- 1) de opening van het buffet
- 2) de opening van een smalspoortraject (tegen 15 augustus ?)
- 3) een voldeig opgeknapt reizigersmatrizeel, zoals de 554.14, Bebert en de Oostenrijke rijtuigen en normaal ook het buffet rijtuig.

Verbeteringen

Ten goede trouw ontvangen wa oock deze keer de verbeteringen van Dhr. Huyssen over het LSW-Tijdschrift nummer 43.

- 45.02 De locomotief 5521 stuur 3 + vermeed dat moet da 5521 en 25 worden.
- 45.06 Tijdens de zwaiging juist wachten de draadbeelden vervangen. (motorstiel + Schakelaar / draadbeeld + Squibbin)
- 45.08 Douwers : AB + AD Nivallies / DD : La Oyle Lettiers
Tevens werden verschillende maten vervangen na de plaatsing van de draadbeelden.
- 45.10 8338 en 8340 : Ondersteende Zeehavenvervoering
- 45.13 5926 : NK 10-61
5936 : FIKR > 01-10-95 FNFM
- 45.14 201.050 : en stuur 5920 had moet 5950 worden
HILDE geschrapt 01-12-1988
- 45.19 Lijn 67 : overname Etat Belge : 01-12-1988
- 45.20 Indienststelling : Papierbergens : 10-06-1970
Overname door de SNCF : 1949
- 45.22 Indienststelling : Vuurhagerens : 05-02-1970
- 45.23 Er ontbreekt :
Reizigersdienst begin : Delmen-Meurne : 22-05-1955
Aankondiging : 29-03-1958
Dienst overgedragen aan de buitenspoorweg. Volgens /
onzekere gegevens niet meer in dienst.

